

**Инсонпарварлик —
бу ўзбек халқи
миллий
руҳиятининг
ажралмас
фазилатидир.**

Ислом КАРИМОВ

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT * XALQ ZIYOLILARI GAZETASI * معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan 2010-yil 7-iyul, chorshanba № 53 (8286) ISSN 2010-6416

ИШОНЧ ЁРЛИҚЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовга 6 июль куни Оқсаройда Индонезия Республикаси, Миср Араб Республикаси ва Франция Республикасининг мамлакатимиздаги Фавкулотда ва мухтор элчилари этиб тайинланган — Моҳаммад Асрухин, Муҳаммад Абдулқодир ал-Хашшоб, Франсуа Готье ишонч ёрлиқларини топширди.

Давлатимиз раҳбари ишонч ёрлиқларини қабул қилиб олар экан, дипломатларни шарафли ва масъулиятли лавозимга тайинлангани билан қутлади, юртимизда бошлаётган миссиясига муваффақият тилади, шунингдек, Ўзбекистоннинг ушбу мамлакатлар билан ўзаро муносабатлари ривожланиб бораётганини таъкидлади.

Индонезия Ўзбекистон мустақилликка эришганидан кейин давлатимиз раҳбари ташриф буюрган дастлабки мамлакатлардандир. Уша вақтларда қарор топган ўзаро ишонч ва ҳурмат, манфаатдорлик тамойилларига асосланувчи икки томонлама муносабатлар бугун кўплаб соҳаларда изчил ривожланмоқда.

Ўзбекистон — Индонезия муносабатлари қатор сиёсий масалаларга ёндашувларнинг яқинлиги ва ўзаро фойдали иқтисодий ҳамкорлик йўлга қўйилгани билан ажралиб туради. Турли мақомдаги делегацияларнинг ўзаро ташрифлари, бизнес-форумлар изчил давом этмоқда. Икки мамлакат ташқи сиёсат маҳкамалари замонавий ривожланишнинг долзарб масалалари бўйича мунтазам равишда маслаҳатлашувлар ўтказмоқда.

— Ўзбекистон — иқтисодиёти барқарор ва изчил ривожланаётган мамлакат, — деб таъкидлади Индонезия Республикасининг Фавкулотда ва мухтор элчиси Моҳаммад Асрухин. — Мамлакатингиздаги қулай сармоявий муҳит, бизнесни ривожлантириш учун яратилган шароит ва имтиёзлар чет эллик иш одамларининг Ўзбекистонга қизиқишини тобора оширмоқда. Шу боис ўз фалсиятим даврида мамлакатларимиз ўртасида йирик сармоявий лойиҳалар ишлаб чиқиш ва амалга ошириш масалаларига алоҳида эътибор қаратмоқчиман.

(Давоми 2-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ҚИРҒИЗИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖАНУБИДА СОДИР ЭТИЛГАН ФОЖИАЛИ ВОҚЕАЛАР ОҚИБАТИДА ЖАБР ЧЕККАНЛАРГА ИНСОНПАРВАРЛИК ЁРДАМИНИ КЎРСАТИШДА АЛОҲИДА ХИЗМАТ ҚИЛГАН АНДИЖОН ВИЛОЯТИ ФАОЛЛАРИ, ДАВЛАТ ВА ЖАМОАТ ТАШКИЛОТЛАРИ ВАКИЛЛАРИНИНГ БИР ГУРУҲИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Халқимизга хос юксак гуманизм, бағрикенглик ва меҳрмурувват фазилатларини амалда яна бир бор намоеён этиб, кўмакка муҳтож бўлган инсонларга ҳар томонлама бегараз ёрдам кўрсатишда ўзини аямасдан хизмат қилган, юртимизда тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш ишига муносиб ҳисса қўшиб келаётган куйидагилар мукофотлансин:

**“Фидокорона
хизматлари учун”
ордени билан**

Зайдинова Гулсорохон Шералиевна — Андижон шаҳридаги 4-сон маҳалла фуқаролар йиғини раисининг диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиси

Тожиматова Ходяхон Турсиновна — Жалолқудуқ туманидаги “Бештол” қишлоқ фуқаролар йиғини раиси

**“Меҳнат шўхрати”
ордени билан**

Абдуллаева Феруза Фани-

жановна — Қўрғонтепа тумани ҳокими ўринбосари, туман хотин-қизлар қўмитаси раиси

Абдурахмонова Роила — Республика “Маҳалла” хайрия жамғармасининг Андижон вилояти, Пахтаобод тумани бўлинмаси раиси

Нуралиев Баҳромжон Гуломжонович — Жалолқудуқ тумани тиббиёт бирлашмасининг тез тиббий ёрдам бўлими ҳайдовчиси

Тўйчиева Матлубахон Камолдиновна — Бўз тумани ҳокими ўринбосари, туман хотин-қизлар қўмитаси раиси

Эргашев Авазхон Якубжонович — Қўрғонтепа тумани ҳокими

Юсупов Машариф — Андижон вилоят ҳокимлигининг ахборот-таҳлил гуруҳи бош мутахассиси

“Дўстлик” ордени билан

Ваҳобжоновна Ойдин Ваҳобовна — Республика Маънавият тарғибот марказининг Андижон

вилояти бўлими масъул котиби

Кимсанова Замирахон — Пахтаобод тумани “Давр садоси” газетаси бош муҳаррири

Қурбонова Аропатхон Тошпўлатовна — Марҳамат туманидаги Т.Мирзаев номидаги маҳалла фуқаролар йиғини раисининг диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиси

Раҳматова Фируза Ҳасанбоевна — Асака шаҳридаги “Ўзбекистон” маҳалла фуқаролар йиғини раиси

Сиддиқова Фотима Абдумуталибовна — Ўзбекистон “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракатининг Қўрғонтепа тумани кенгаши раиси

Ҳусанова Мунисхон Акбаралиевна — Жалолқудуқ тумани ҳокимлиги оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш бўйича бош мутахассиси

(Давоми 2-бетда.)

Бугунги кунда мамлакатимизда 1508та касб-хунар коллежи ва академик лицейлар фаолият юритмоқда. Уларда 1473860 нафар ўғил-қиз таълим-тарбия олмоқда. Шундан 103726 нафари академик лицейлар, 1370134 нафари эса касб-хунар коллежларининг ўқувчилари ҳисобланади. Жорий йилда ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларини 431000 нафардан зиёд ўғил-қиз тамомламоқда.

3 июль куни республикамиздаги барча ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида битирувчиларга диплом топшириш маросимлари бўлиб ўтди.

Мухбирларимиз жойларда бўлиб, битирувчилар ва уларнинг устозлари, ота-оналари билан мулоқотда бўлди.

(Давоми 5-бетда.)

ГАЗЕТАНИ ВАРАҚЛАГАНДА:

**«МАҚСАДИМ —
ИСТЕЪДОДЛАРНИ
КАШФ ЭТИШ»**

3-бет ➤

Xalq ta'limi xodimlarining
an'anaviy Avgust
kenegashlari sho'ba va
yalpi yil ilishlarini tashkil
etish hamda o'tkazish
bo'yicha TAVSIYALAR

8—9-бетлар ➤

**ЙИГИ —
ОЖИЗЛИК
БЕЛГИСИ ЭМАС!**

11-бет ➤

**ҚУЁШНИ
“ТУХТАТГАН”
ОЛИМ**

12-бет ➤

Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi — 2010

Ўзингизга «Бахтли инсон ким?» деган саволни берганмисиз? Ҳаётда бирор-бир мақсад билан яшаш, ана шу йўлда изланиш, интилиш ва курашиш ҳам аслида бахт бўлса керак, халққа билим ҳадя этиш, қилаётган меҳнатингнинг самарасини кўриш янада қувончли. Бахт-иқбол ҳақида истаганча фикрлаш мумкин, унинг тугал нуқтаси йўқ. Ҳаётининг бахти нимада? Қандай устозни бахтлилар сирасига киритиш мумкин, у мудом шу ҳақда ўйлайди.

Тинимсиз изланишда

Ўқитувчи ёзги таътил даврида ҳам мактабга келишни қанда қилмайди. Сабаби, янги ўқув йилига қанчалик пухта тайёргарлик кўрилса, самараси кўп бўлишига меҳнат фаолияти давомида кўп бор иқдор бўлган. Севган касби туфайли бахтга эришган инсонлардан бири пойтахтимиздаги 144-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси, «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси»

дидактик ўйинлар ва кўргазмали қурооллардан фойдаланиш юқори натижага олиб келади, — дейди Машрабхон Умарова. — Бу нарса ўз тажрибамдан маълум. Ҳар бир ўқувчининг кичик бир муваффақиятини ҳам қўллаб-қувватлайман. «Энг чаққон қатнашувчи», «Билмасвойни ким енгади?», «Кувноқ рақамлар» каби ўйинлардан фойдаланаман. Мана шундай ўйинлар натижасида ўқувчиларнинг оғзаки нутқлари,

рибасини ўрганиш, фикр-мулоҳазалар билдириш, ижодий кенгашлар билан бошланди.

Тинмай изланиш, кечалари ухламай тайёргарлик кўришлар, қолаверса, педагогик жамоамизнинг бегараз ёрдами туфайли шундай ютуқни қўлга киритдим.

Ҳамкасблар фикри

— Машрабхон давр билан ҳамнафас ўқитувчи. Янги, илғор иш услубларининг ижобий жиҳатларини илғаб, мактабимиз ҳаётига олиб кирипти. У ўта қузатувчанлиги билан ажралиб туради. Атрофида содир бўлаётган ҳар бир воқеа-ҳодисага бепарқ эмас. Ҳамкасбларидан ёрдамни ҳеч қачон аямайди. Айниқса, ёш мутахассисларнинг доимий маслаҳатгўйи. Мактабда эришилаётган барча муваффақиятларда унинг алоҳида хизматлари, ташаббуслари бор, — дейди мактабнинг бошланғич таълим

Замон — шиддаткор, янги техника ва технологиялар ҳаётимизга кириб келмоқда. Ана шундай шaroитда ўқувчиларга билим бераётган ўқитувчи ҳам ўз устида мукаммал даражада ишлаган ва ўзига ўта талабчан бўлиши лозим, деб таъкидлайди муаллима. Баҳслашиш шундай бўлсинки, у охир-оқибат ҳамжиҳатликка, муваффақиятларнинг кўпайишига олиб келсин. Тажрибали ўқитувчи ҳар бир машгулотни болаларга кўпроқ амалий билим бериш асосида ўтказади. Бунда унга дид билан жиҳозланган ўқув хонаси, турли стендлар ҳамда тарихий саналарга бағишлаб чиқарилаётган деворий газеталар ёрдам беради. Унинг грамматик кроссвордлардан фойдаланиши ўқувчилар билимини мустаҳкамлаб, мантикий фикрлашга ўргатмоқда.

— Қизим Мухлиса Муҳаммадхонова ифодали ўқиш

ЭКОЛОГИК МУАММОЛАР — ЁШЛАР НИГОҲИДА

«Биоэкосан» ўқув-услубий мажмуасида умумжаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва ёш табиатшунослар ҳаракати ташкил қилинган кунга бағишланган республика мактаб ўқувчиларининг «Табиат: кеча, бугун, эртага» деб номланган экологик анжумани бўлиб ўтди.

Халқ таълими вазирлиги, Республика табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармаси ҳамкорлигида ўтказилган ушбу анжуманда ўқувчилар «Атроф-муҳит ва инсон саломатлиги», «Маҳаллий экологик муаммолар — ёшлар нигоҳида», «Табиат бойликлари ва уларни муҳофаза қилиш» ҳамда «Табиат ва биз» деб номланган 4та шўбада иш олиб бордилар. Ўқувчи ёшлар томонидан тайёрланган экологияга оид реферат, альбом, расмлар ва турли кўргазмали қурооллар шўбаларда муҳокама қилинди. Улар орасидан Бухоро вилояти Ромитан туманидан келган ўқувчи Меҳриноз Маъмурова, Самарқанд вилояти Нарпай туманидан Ирода Бозорова, Хоразм вилояти Урганч туманидан Сабоҳат Эрназарова, Навоий вилояти Хатирчи туманидан Дилноза Раҳматуллаеванинг тайёрлаган ижодий ва амалий ишлари йиғилганларда катта таассурот қолдирди ва ғолибликни қўлга киритди.

Тадбир сўнгида шўбалар бўйича ғолибларга диплом, фахрий ёрлиқлар ҳамда ҳомий ташкилотларнинг совғалари тақдим этилди. Умумжамоа ҳисобида олий ўринга Хоразм вилояти вакиллари муносиб кўрилди.

**А.ҚОБИЛОВ
Б.РИЗОКУЛОВ**
олган суратлар.

«МАҚСАДИМ — ИСТЕЪДОДЛАРНИ КАШФ ЭТИШ»

— дейди Тошкент шаҳридаги 144-мактаб бошланғич таълим ўқитувчиси Машрабхон Умарова

2010» кўрик-танловининг республика босқичи ғолиби Машрабхон Умаровадир.

— Янги ўқув йилида 1-синф ўқувчилари билан иш бошлашим зарур, — дейди муаллима. — Бошланғич таълим умумий ўрта таълимнинг асосий пойдевори ҳисобланади. Шу боис ҳам бошланғич синфларда бериладиган билимлар ҳар жиҳатдан пухта ўйланган, болаларни қизиқтирадиган ҳамда ўйин машгулотларини ўз ичига олган бўлиши лозим. Бўлажак ўқувчиларимда ҳозирдан ноанъанавий дарс тури, тушунтириш, суҳбат, интерфаол методлар асосида маълум кўникмаларни шакллантириш устида бош қотиряпман. Ўтган йилги битирувчиларим чуқурлаштирилган дастур асосида ўқиди. Уларнинг ярми математика фани чуқурлаштириб ўтиладиган синфда ўқиётганлигидан хурсандман.

Фан хонасида турли-туман расмлар, тестлар, кроссвордлар, плакатлар ва бошқа дарс жиҳозлари янги ўқув йилига шай турибди. Ёш авлод келажикга бепарқ бўлмаган муаллима таътил кунлари ҳам ўқувчиларининг янада самарали билим олиши учун изланишда.

Меҳнатнинг самараси

Таътил кунлари ўқитувчилар ташкилий ишлардан ташқари, ўқув йили давомида ўқувчилар билим самарадорлиги қай даражада бўлганлигини ҳам таҳлил қиладилар. Бу йилги мониторинг натижаларига кўра, Машрабхон опа ўқитган ўқувчиларнинг ўзлаштириш кўрсаткичлари юқори бўлди.

— Бошланғич синфларда

фикрлаш қобилиятлари ва билим доиралари кенгайиб дарсда фаоллиги ошади.

Машгулот жараёнида ҳар бир ўйин мавзуга алоқадор тарзда дарснинг таълимий-тарбиявий, ривожлантирувчи мақсадларини очиб беришга ва ўқувчилар билимини мустаҳкамлашга хизмат қилиши керак.

«Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси - 2010» кўрик-танловининг республика босқичи давомида бу жиҳатларга жуда катта аҳамият берилди. Танлов қизиқарли ва ёдда қоларли бўлди. Янгиликлардан хабардор бўлиб, ҳамкасбларимизнинг иш тажрибаларини ўргандик. Назаримда, бу тадбир замонавий билимларга эга, теран фикрловчи ўқитувчини шакллантиради. Билим масканларида нафақат ўқитувчи, балки ўқувчининг ахборот технологияларидан кенг фойдаланиб, ижодий ишларга қўл ураётгани, спорт соҳасидаги кўрсаткичлар бизни тўлқинлантириб юборди. Тадбир қатнашчиларга катта сабоқ, тажриба мактаби бўлди. Хуллас, кўрик-танлов ўқитувчилар таж-

методика бирлашмаси раиси Зарифа Миролимова.

Машрабхон ёшлигидан ўқитувчилик касбига меҳр қўйди, шу йўлни танлади. Пойтахтимизнинг Чилонзор туманидаги 1-педагогика коллежидан илк касбий билим ва кўникмаларни эгаллаган ёш мутахассис кейинчалик таҳсилни Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти (ҳозирги университети)да давом эттирди. 1996 йилдан буён эса 144-мактабда бошланғич таълим ўқитувчиси бўлиб ишлаб келмоқда. Унинг 2009 йилда ўтилган очик дарслар, турли семинар ва анжуманлардаги маърузаларидан иборат «Иш тажрибаларидан намуналар» тўплами ва 2010 йилда «Бошланғич таълим билимлар пойдевори» номли қўлланмалари нашр этилган. UNISEF томонидан ўқитувчилар учун ташкил этилган болага дўстона муносабатдаги мактаб лойиҳаси доирасида ортирган тажрибалари болалар билан ишлашда, улар билан дўстона муносабат муҳитини яратишда қўл келмоқда.

бўйича туманда биринчи ўринни эгаллади, — деб таъкидлайди ёш она Гулчехра Рихсиева. — Муаллима Машрабхон ўқувчига таълим-тарбия беришда дўқ-пўписа қилишдан сақланиш керак, кўрқув билим олишни чеклайди, меҳр эса билимга қанот беради, деб кўп таъкидлайди.

Ҳақиқий муаллим биринчи навбатда ўқитган ўқувчиларининг ютуқларини кўриб қувонади. Яна энг муҳими, ўша ўқувчиларнинг мактабни тугатгандан сўнг, келиб, эслаб, йўқлаб кетишлари уларга ўзгача завқ беради. Албатта, ҳар бир инсоннинг биринчи устози ҳеч қачон ёдидан чиқмайди.

Режалар, орзулар, ниятлар

— Ғолиблик менга янада катта масъулият юкламоқда, — дейди қаҳрамонимиз. — Ўз устимда тинимсиз изланишим зарур. Шогирдларимга ўзимдаги бор билим, тажриба ва маҳоратларимни ўргатиб, уларнинг очилмаган истеъдодларини кашф этишга ҳисса қўшиш улкан мақсадларимдан биридир.

Яқинда Республика таълим маркази томонидан ўқитувчининг «Дарсда кўргазмали қурооллар ва ўйинлар орқали ўқувчиларнинг фаоллигини ошириб, оғзаки нутқи ва иктидорини ривожлантириш» деб номлаган услубий қўлланмаси республика миқёсида оммалаштирилди.

Ҳар бир инсон қилган меҳнатлари мевасини кўрсин экан. Чеккан заҳматлари ортидан кўзлаган мақсадига эришса, у чин маънода бахтлилар сафига киришига шубҳа йўқ.

Анвар ҚОБИЛОВ

ОЙДИН БЎЛДИН, АЗИЗ БИТИРУВЧИЛАР!

159 НАФАР БИТИРУВЧИ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАНДИ

Тошкент Радиотехника касб-хунар коллежида ҳам битирувчиларга диплом топшириш маросими уюшқоқлик билан ўтказилди. «Камолот» ЁИХ бошланғич ташкилоти, туман хотин-қизлар кўмитаси ҳамкорлигида ўтказилган тадбирда Тошкент шаҳар ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси, 91-17-сонли ҳарбий қисм, «Ўзбектелеком» АК Тошкент шаҳар телефон тармоғи филиали, «Оила» маркази туман бўлими вакиллари, «Дўстлик» маҳалла фаоллари иштирок этиб, битирувчиларни табриклашди.

Шундан сўнг, Тошкент шаҳар ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси вакили Саидвали Усмонов уч йил да-

Хулқар РАЖАБОВА

вомида ўзининг намунали хулқи, ахлоқ-одоби билан барчага ўрнак бўлган 20 нафар ўқувчига имтиёзли диплом ва фахрий ёрлик топширди. Шунингдек, кечада илғор, ташкилотчи, ташаббускор гуруҳ раҳбарлари ҳам тақдирланди.

Дарвоқе, бу йил ушбу таълим масканида тахсил олган 256 нафар ўғил-қиз телевидение, радиоалоқа ва радиоэшитириш, телекоммуникация, бухгалтерия ҳисоби ва аудит, компьютер тармоқлари ва офис жиҳозларини монтаж қилиш ва таъмирлаш, автотранспорт воситаларига техник хизмат кўрсатиш, алоқа линияларига техник хизмат кўрсатиш каби йўналишларни тамомлаб, кичик мутахассислик дипломига эга бўлди.

— Жорий ўқув йилининг иккинчи уч ойи давомида ўқувчилар «Ўзбектелеком» АК Тошкент шаҳар телефон тармоғи, Юнусобод туманидаги 8-автопарк, «Фотон» масъулияти чекланган жамиятида мутахассисликлари бўйича амалиёт дарсларини ўташди, — дейди коллеж директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари З.Нағмаджонова. — Улардан 159 нафари тўлиқ иш билан таъминланди. 97 нафар ўқувчи эса олий ўқув юртига ўқишга кириш мақсадида тайёргарлик кўришаётди.

«ЎЗ ЎРНИМИНИ ТОПДИМ»

Сергели енгил-саноат ва сервис касб-хунар коллежида ўтказилган битирувчиларга диплом топшириш маросимига жамоат ва давлат ташкилотларидан меҳмонлар ташриф буюришди. Тадбир давомида коллеж раҳбари А.Қосимова ҳамда маросимга ташриф буюрган меҳмонлар битирувчиларга оқ йўл тилади. Шундан сўнг, коллеж директорининг касбий таълим бўйича ўринбосари Д.Дадабоев сўзга чиқиб, бу йил 204 нафар битирувчи-ёшдан 193 нафари уч томонлама шартнома бўйича иш жойлари билан таъминланаётганлиги тўғрисида гапирди ва эзгу тилакларини билдирди.

Биз иш жойларига эга бўлган битирувчиларнинг айримларини суҳбатга чорладик.

Шаҳзод Азимов: — «Автотранспортда юк ташиш ва уни бошқариш» йўналишини тугатдим. Соҳам бўйича 4-автокорхонага ишга жойлашяпман. Касбимдан, танлаган соҳамдан фахрланаман.

Севара Умрзоқова: — Мен ҳам ўқишни аъло баҳоларга тугатиб, Сергели ҳокимияти қошидаги «Ягона ойна маркази»га ишга қабул қилиндим. Бунинг учун аввало устозларимга раҳмат айтаман.

Нозима Ваҳобова: — «Бухгалтерия ҳисоби» йўналишини тугатар эканман, амалиётдаги фаолиятим анча кўл келди, иш жойим тайин, мазкур коллежнинг ўзида меҳнат фаолиятимни бошлаяпман. «Баркамол авлод йили» биз ёшлар учун серунум бўлишига, ҳар бир битирувчи ўзларига билдириляётган ишончни оқлашига аминман. Барча тенгдошларимга омад тилайман.

Сардор Мирзаев: — Автомобилга техник хизмат кўрсатиш йўналишини тугатяпман. Аъло баҳолар билан ўқидим. Авточилангарлик касбини тўла ўзлаштириб, хунар эгаси бўлдим. Шу билан бир қаторда Ўзбекистон давлат санъат институтига ўқишга кириш ниятидаман.

Майра Мухторова: — Тикувчилик касбини эгалладим. Танлаган хунаримдан ота-онам жудаям миннатдор. Амалиёт жараёнидаги ишларим оиламдагиларга жуда маъқул бўлди. Ўзим ҳам хусусий тикув цехларида иш бошлаяпман. Энди ўзим танлаган соҳа бўйича хонадонимиз бюджетига улуш қўша оламан. Устозларга раҳмат айтиб, бугун кўлимга олаётган дипломимни — келажгим гарови деб қабул қиламан.

Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ

МАҚСАД ВА НИЯТЛАР АНИҚ

Уч йил давомида пухта билим олиб, касб-хунар эгаллаган ёшларнинг қувонч ва шодлиги чексиз. Зомин тиббиёт коллежи битирувчилари ҳам ана шундай ҳис-ҳаяжон билан яшамоқдалар.

— Диплом топшириш тантаналари ҳаётимизда ўчмас из қолдиromoқда, — дейди Зомин тиббиёт коллежининг битирувчиси Вазира Тангирбердиева. — 3-босқичда ўқув-амалиётини Зомин туман тиббиёт бирлашмасида ўтказдим. Хирургия бўлимида ҳамшираликнинг барча нозик сир-асрорларини ўзлаштиришга ҳаракат қилдим, муолажаларни амалга ошириш, беморлар билан мулоқот қилишни малакали шифокор ва тиббиёт ходимлари чин дилдан ўргатишди. Амалиёт давридаги фаолиятим уларга маъқул келиб, уч томонлама шартнома тузишга эришдим.

Насиб этса, эрта-индин хирургия бўлимида иш бошлайман.

Вазиранинг курсдоши Барно Ўролова ҳам хирургия бўлимида ишлаш учун тиббиёт бирлашмаси билан уч томонлама шартнома тузган. Бу йил ўқув юртини 800 нафардан кўпроқ йигит-қиз битирмоқда. Уларнинг кўпчилиги туман ва вилоятнинг чекка қишлоқларидан келишган. Шу боис ҳам битирувчи ҳамшира ва фельдшерларнинг кўпчилиги қишлоқ жойларда ишлашга йўлланма олаётганлиги қувончли ҳолдир. Битирувчиларнинг аксарияти қишлоқ врачлик пунктлари ва фельдшерлик пунктларида иш фаолиятини бошлайдилар.

Бу йил Жиззах вилоятида ўрта махсус ва касб-хунар таълими муассасаларини 16110 нафар йигит-қиз тугатмоқда. Уларнинг аксария-

ти аниқ иш жойига эга. Ўқув йили давомида ўтказилган «Касблар фестивали», «Мутахассислик — сенинг келажагинг» тадбирларида иштирок этган ўқувчи-ёшлар меҳнат ярмаркаларида ўзларига маъқул келган соҳалар бўйича турли ташкилот ва корхоналар билан уч томонлама шартнома имзолашга келишишган. Баркамол авлод йилида мустақил ҳаётга қадам ташлаётган битирувчиларнинг мақсад ва ниятлари аниқ. Чунки улар ўзлари танлаган соҳалар бўйича ишлаш имкониятига эга бўлишган. Коллеж битирувчиларини иш билан таъминлаш ва ҳаётда ўз ўрнини топишига эътибор ва ғамхўрлик уларга ана шундай имкониятни ҳаёда этаётди.

Абдусаттор СОДИҚОВ
Жиззах вилояти

УСТОЗЛАРИ ИШОНЧНИ ОҚЛАШАДИ

Тошкент Авиасозлик касб-хунар коллежида 2009—2010 ўқув йили битирувчиларига диплом топширишга бағишланган маросим ҳам кўтаринки руҳда бошланди. Маросимини коллеж директори Қобил Йўлдошев очар экан, билим даргоҳини тамомлаётган 411 нафар битирувчини бу айём билан чин юракдан қутлади.

Шундан сўнг меҳмон сифатида ташриф буюрган «Ўзбекистон ҳаво йўллари» авиакомпанияси ходимлари ҳамда ТДТУ авиация факультети декани Тўлқин Сағдиев, шу факультетнинг авиация кафедраси мудири Нуриддин Абдуҷабборов сўзга чиқиб, учирма бўлаётган бу қалдирғочлардан нафақат ота-онаси ва яқинлари, балки бутун халқимизнинг умиди катта эканлигини айтиб ўтишди. Сўнгра директор томонидан тасдиқланган буйруққа асосан, ўқишда юқори кўрсаткичларга эришган ва ўқув юрти жамоат ишларида фаол иштирок этган 10 нафар ўқувчига имтиёзли диплом, фахрий ёрликлар, эсдалик совғалари топширилди.

УЧ ТОМОНЛАМА ШАРТНОМА — АМАЛДА

Самарқанд молия-иқтисодий коллежида бўлиб ўтган диплом топшириш маросимида интизом ва таълим олишда бошқаларга намуна бўлган бир қатор аълочи битирувчиларга имтиёзли диплом ва эсдалик совғалар топширилди.

— Бу ерда устозларимиз бизга ота-оналаримиз сингари меҳр кўрсатишди, ардоқлашди, таълим-тарбия беришди, — дейди битирувчи Фарангиз Ақтамова. — Мен ҳам эндиликда уларнинг ёрдами билан илк иш фаолиятимни Самарқанд давлат архитектура ва қурилиш институтида ҳисобчиликдан бошлайман.

Айни пайтда ушбу зиё масканини, молия, банк иши, бухгалтерия ҳисоби ва аудит, солиқлар ва солиққа тортиш йўналишлари бўйича 579 нафар ўқувчи-ёшлар битирмоқда. Битирувчиларни ишга жойлаштириш бўйича иш берувчи ташкилот ва муассасалар билан шартнома тузилиб, шаҳар бандликка кўмаклашувчи марказ билан кенг қўламли ишлар олиб борилмоқда. Жумладан, солиқ идоралари, молия бўлимлари, фермер хўжаликлари, «Агробанк», «Ўзсаноатқурилиш-банк», «Алоқа банк» ва «Халқ банки»нинг бир нечта филиаллари билан уч томонлама шартномалар имзоланган.

— Мен коллежнинг Банк иши йўналишини битириб, шаҳримиздаги Ипотека банкига ишга жойлашдим, — дейди битирувчи Шаҳноза Муҳаммадиева. — У ерда ишлаш мен учун унчалик қийинчилик туғдирмайди. Чунки, амалиёт жараёнида керакли кўникамага эга бўлганман.

Ҳаким ЖўРАЕВ
Самарқанд вилояти

Марғилон шаҳридаги педагогика касб-хунар коллежининг 1034 нафар битирувчисига диплом топшириш маросими шаҳар марказий истироҳат боғида тантанали суратда бошланди.

Тантанали маросимда давлатимиз мадҳияси янграгач, шаҳар ҳокими И.Маматов битирувчиларни табриklar экан, катта ҳаёт бўсағасида турганликлари, уларни олдинда она Ватанимизга садоқат билан хизмат қилиш масъулияти кутиб турганини алоҳида таъкидлаб ўтди.

— Мана шу ҳаяжонли дақиқаларда устозларимиз бизлар учун қанчалар машаққатли меҳнат қилганликларини чин дилдан ҳис этиб турибмиз, — дейди ўқувчи М.Жўраева, — устозларимизнинг ишончларини оқлаш ҳар биримиз учун ҳам қарз, ҳам фарздир. Мен Фарғона давлат университетига ўқишни давом эттириб, юртимиз келажаги бўлган ёш авлод тарбиячиси бўлмоқчиман.

— Ўқиш даврида намунали аъло баҳоларга ўқиган, одоб-ахлоқда ўрнак бўладиган 117 нафар ўқувчиларимизга имтиёзли диплом топширдик, — дейди коллеж директори Қодиржон Ишонов, — битирувчиларимизнинг кейинги иш жойлари аниқ қилиб қўйилган. Уларнинг 97 фоизи билан уч томонлама шартномалар тузилган. Битирувчиларимиз ичида ўқув йили давомида ишлаётганлар кўпчилигини ташкил этди. З.Аҳмедова, Р.Абдубаннопова Охунбоев туманидаги мактабгача таълим муассасаларида, М.Жўраева, Д.Солиқжонова, Ф.Орипова каби битирувчиларимиз эса шаҳардаги МТМда тарбиячи бўлиб ишламоқдалар.

Баҳодиржон ШОКИРОВ
Фарғона вилояти

— 18 нафар ўқувчимдан 4 нафари имтиёзли диплом билан тақдирланганидан беҳад мамнунман, — дейди гуруҳ раҳбари Гулхан Йўлдошева. — Улар қаторида барча ўқувчиларим ҳам мамлакатимизда амалга ошириляётган ижтимоий-иқтисодий, сиёсий, маънавий ва ҳуқуқий соҳаларда муносиб ўрин эгаллашларига ва ёш мутахассислар бўлиб, жамиятга фойда келтирадиган шахс бўлишига ишонаман.

Коллежни тугатиб ҳозирги кунда турли соҳаларда фаолият юритаётган собиқ ўқувчиларнинг билим юртига ташриф буюриб, бугунги битирувчиларни табриклаши ҳам уларга янада қувонч бахш этди. Битирув маросими концерт дастурларига уланиб кетди.

Анвар ҚОБИЛОВ

Бурҳон РИЗО ва В.ГРАНКИН олган суратлар.

«ЛОЧИН» БАҒРИДАГИ БОЛАЛАР

Эрга тонг. Гўзал табиат. Қушларнинг чуғур-чуғури. Шилдираб оқаётган сойнинг тўлқинчаларида эндигина уйғонган қуёшнинг акси. Бу тўлқинлар худди қақажонларнинг эркаликлари каби шўх, содда қалблари сингари покиза. Баланд-баланд, серяпроқ дарахтлар бағрида жойлашган, Шўроҳон қишлоғининг кўркига кўрк қўшиб турган мўъжазгина бино. Аини дамда бу даргоҳ болаларнинг ширин уйқудан уйғонишию, бағрида яйраб ўйнаши учун тайёргарлик кўраётгандек. Ҳамма ёқ саранжом-сариншта. У ерга қадам қўйсангиз, танангизда ажиб бир ҳисни туясиз. Кеттингиз келмай, яна озроқ қолишни хаёл қиласиз.

Бу номи дунёга дoston бўлган афсонавий маскан ҳам, чиройи лол қолдирувчи жой ҳам эмас. Оддийгина болалар оромгоҳи. Лекин нега унинг таърифини тўлиб-тошиб гапирдингиз, дейишингиз мумкин.

ёшлар ташкил этади, — дейди «Лочин» болалар оромгоҳи бош етакчиси Гулёр Собурова. — Болаларнинг ёзги таътили мазмунли ўтиши учун турли тадбирлар ўтказишга, уларни фаол иштирок этишга чорлашга ҳаракат қиламиз. Хусусан, «Қизлар давраси», «Оромгоҳ маликаси», «Балли, йигитлар», «Олтин тож» каби анъанавий тад-

«Yoz — 2010»

бирлар, қолаверса, меҳнат, тинчлик, соғлиқ, маънавий бар-

камоллик мавзуларидаги давра суҳбатлари шулар жумласига киради. Болаларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш ва бирор-бир ҳунарни эгаллашида тўғарақларнинг ўрни катта. Оромгоҳда «Ёш табиатшунос», «Тасвирий санъат», «Кўғирчоқ театри», «Бадий безак», «Тикувчилик» каби тўғарақлар фаолият юритмоқда.

— Бундан ташқари, оромгоҳимизда «Камалак бурчаги» ҳам ташкил этилган. Ҳар йили туман «Камалак» сардорлари томонидан тадбирлар ўтказилиб турилади. Болаларимиз бундай тадбирлардан жуда хурсанд бўлишади, — дейди Г.Собурова.

«Лочин». Тўрткўл туманида жойлашган ушбу болалар оромгоҳи ҳар йили 200 нафар болани ўз бағрига олади.

У ерга борганимизда «Алпомиш авлодимиз» номли спорт ўйинлари ўтказилаётган экан. Оромгоҳнинг шинамгина майдончасида ўғил болалар футбол баҳсига аллақачон киришишган экан. Болажонлар иштирокидаги «миллионлар ўйини»ни кузатиб бўлгач, дам олиш маскани тўғарақлари томон йўл олдик. У ерда қизлар бадий безак сирларини ўрганиш билан банд. Шахмат-шашка тўғарағида эса оромгоҳ раҳбари ва бир нечта ўғил болалар қизгин баҳс юритишмоқда. Уларнинг ўйинига ҳам гувоҳ бўлиб, оромгоҳнинг бош етакчисини суҳбатга чорладик.

— Оромгоҳимизнинг етакчи ва тарбиячилар жамоасини, асосан,

«Лочин»нинг бош етакчисидан кечки тадбирларга режалар қандай, деб сўраганимизда, етакчилар ўртасида беллашув ўтказилиши, аини пайтда тайёргарлик ишлари авжида эканлигини айтди. Биз эса уларга омад ёр бўлишини тилаб, сўлим дам олиш масканини тарк этдик.

...Хуллас, «Лочин» оромгоҳи барча болаларнинг сеvimли масканига айланибди. Унинг бағрида дам олаётган болажонларнинг орзу ва истаклари амалга ошибди...

Соҳиба МУЛЛАЕВА,
«Ma'rifat» муҳбири

Жорий йилги соғломлаштириш мавсумининг биринчи босқичида юртимиздаги 834 болалар оромгоҳида 92569 нафар ўғил-қиз марокли дам олди.

ТАЪТИЛ МАЗМУНЛИ ЎТМОҚДА

Ёз мавсумида фарзандларимизни соғломлаштириш ва дам олдириш, уларнинг бўш вақтини сермазмун ташкил этиш Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида ёш авлодни ҳар томонлама етук, замон талабларига мос юксак интеллектуал

салоҳиятли кадрлар этиб тарбиялаш мақсадида изчиллик билан амалга оширилаётган кенг кўламли чора-тадбирларнинг муҳим йўналишларидандир.

Бу йилги соғломлаштириш мавсуми ҳам ушқоқлик билан ташкил этилмоқда. Ёз мавсумида дам оладиган болаларнинг кўпчилиги кам таъминланган, кўп болали, ёлғиз оилалар фарзандларидан, 2 минг нафари эса Меҳрибонлик уйлари, махсус мактаб-интернатлар тарбияланувчиларидан иборатдир. Шунингдек, бу йил ҳам Оролбўйи миңтақасидан 3 минг нафар ўғил-қиз пойтахтимиз ва Тошкент вилоятидаги энг сўлим, баҳо-во оромгоҳларда соғломлаштирилмоқда.

Жорий йилги соғломлаштириш мавсумининг биринчи босқичи якунланди. 834 болалар оромгоҳида фарзандларимизнинг марокли дам олиб, ўз соғлигини тиклаши ҳамда таътилни мазмунли ўтказиши учун барча шарт-шароит яратилган. Дам олиш масканларида биринчи босқичда ҳордиқ чиқарган 92569 нафар бола учун ҳар бир кун унумли, завқли ва мазмунли ўтди.

— Давлатимиз томонидан фарзандларимизнинг ёзги соғ-

ломлаштириш мавсумини замон талаблари даражасида ташкил этишга қаратилаётган эътибор ва ғамхўрлик йилдан-йил юксалмоқда, — дейди Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши раисининг ўринбосари Озода Муҳиддинова. — Мавсумнинг биринчи босқичида барча оромгоҳларда соғлом муҳит яратилди. Тиббий хизмат ё овқатланиш бўладими, маънавий соатлари ёки спорт мусобақалари, барчасининг мазмунмоҳиятида бир мақсад мужассам: биз фарзандларимизга эртанги кунимизнинг ҳал қилувчи кучи, нурафшон келажагимиз эгалари сифатида қараймиз.

Бу мавсумда ҳам асосий эътибор болаларни оромгоҳларга кўпроқ жалб қилиш, хавфсизлигини таъминлаш, улар ўртасида маданий-маърифий, спорт тадбирларини ўтказиш, тарбиявий ишларни кенг йўлга қўйишга қаратилмоқда. Барча оромгоҳларда маънавий ва маърифат, компьютер хоналари, кутубхоналар, турли тўғарақлар ташкил қилинган. Бадий ҳаваскорлик, театрлар жамоалари иштирокида тадбирлар, таниқли ёзувчи ва шоирлар билан учрашувлар, расмлар кўргазмаси, тарихий обидаларга саёҳатлар уюштирилмоқда.

Ушбу мавсум оромгоҳларда ишлаш истагини билдирган юксак ижодий-интеллектуал салоҳиятли педагог кадрлар танлов асосида саралаб олинди ҳамда таълим-тарбия жараёнига энг илғор педагогик технологиялар ва интерфаол усул-

лар жорий этилди.

Ёшларимиз онги ва қалбини биз учун ёт диний ва экстремистик таъсирлардан, гиёҳвандлик, ОИТС каби иллатлардан, «оммавий маданият» хуружларидан ҳимоя қилиш мақсадида барча оромгоҳларга «Ёшлар — келажагимиз», «Соғлом турмуш тарзи — миллат бойлиги» сингари тарбиявий ва маърифий мавзулардаги турли бадий, ҳужжатли фильмлардан иборат DVD дисклар ва банерлар тарқатилди.

Болалар ўртасида «Маънавий кечаси», «Қувноқлар ва зукколар», «Нима? Қачон? Қаерда?» сингари викториналар, «Бўлғуси муҳандис», «Мен аскар бўламан» каби касб таълимига кўниктирувчи ҳамда «Энг яхши китобхон», «Энг яхши расмом» сингари ижодий имкониятларни рағбатлантирувчи турфа танловлар, «Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир», «Огоҳлик бурчи, хушёрлик масъулияти» мавзуларидаги маърифий дастурлар, «Ким эпчилу, ким чаққон?», «Балли, йигитлар!» сингари спорт мусобақалари, жамоалар ва оромгоҳлар ўртасидаги спартакиадалар, мушоиралар, давра суҳбатлари мунтазам ташкил этилмоқда.

Буларнинг барчаси мамлакатимизда ёш авлодни ҳеч қимдан кам бўлмаган баркамол инсонлар этиб тарбиялаш йўлида амалга оширилаётган изчил, тизимли ва кенг кўламли ислохотларнинг, юксак эътибор ва ғамхўрликнинг амалдаги ифодасидир.

Умид ЁҚУБОВ,
ЎЗА муҳбири

УСТОЗ-ШОГИРД МАКТАБИ

лойиҳа янги босқичда
давом этади

Бугунги кунда юртимизда “Устоз-шогирд мактаби” лойиҳаси кенг қўламда амалга оширилмоқда. Устоз ва шогирд-ўқитувчилар касбий маҳоратини ошириш орқали таълим тизимини такомиллаштиришда ушбу лойиҳа ўзига хос аҳамият касб этмоқда. Айни ёзги таътил мавсуми мазкур лойиҳани мазмун ва сифат жиҳатдан янги босқичга кўтариш, устоз-ўқитувчиларнинг педагогик ҳамда таълим бошқарувига доир билим ҳамда кўникмаларини мустаҳкамлашнинг муҳим даври бўлаётди.

Халқ таълими вазирлигининг Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги “Истеъдод” жамғармаси билан ҳамкорликда ташкил этган устоз-ўқитувчилар малакасини ошириш қисқа курслари ҳам ана шу йўналишда самарали фаолият кўрсатмоқда. Икки томонлама ҳамкорликнинг ижобий якуни сифатида пойтахтимиз умумтаълим мактабларида 21та фан бўйича сабоқ берувчи 205 нафар устоз-ўқитувчи ўз малакаларини оширди. Бунда Президентимизнинг “Юксак маънавият — энгилмас куч” асари моҳияти, масофавий ўқитишнинг ўзига хос жиҳатлари ҳамда таълимда турли педагогик инновацион технологияларни қўллаш борасида замонавий билим ва кўникмалар бериб борилди.

— Беш кун давом этган семинар-тренинг машғулотларида дарс ўтиш жараёнида илғор педагогик технологияларни қўллаш, шогирдлар дарсини таҳлил қилиш, шу-

нингдек, уларга зарур йўл-йўриқларни кўрсатиш бўйича янги, замонавий билимларини ўрганиш, — дейди 25 йиллик педагогик тажрибага эга устоз — Миробод туманидаги 91-мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Гулчехра Маманбаева.

“Истеъдод” жамғармасининг Масофали ўқитиш марказида ушбу йўналишда Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда вилоятлардан ташриф буюрган энг малакали, катта педагогик тажрибага эга 24 нафар устоз-ўқитувчи ҳам ўз билим ва кўникмаларини оширишга муваффақ бўлди. Икки ҳафта давомида “Таълимда инновацион технологиялар” йўналишида таҳсил олган устоз-ўқитувчилар педагогик технологияларнинг назарий асослари, дарсларни тўғри ва самарали ташкил этиш, таҳсил жараёнига ижодий ёндашиш, шогирдлар ўтказган намунали дарсларни баҳолаш, уларга зарур маслаҳатлар бериш ва бошқалар бўйича билимларга эга бўлди.

Seminar

Курс тингловчиси, Сирдарё вилояти Сирдарё туманидаги 12-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Гулсара Давронова 19 йилдан буён болажонлар қўлига қалам тутқазиб, уларга билимлар дунёсининг дастлабки сир-асрорларини ўргатиб келмоқда.

У “Устоз-шогирд мактаби” ташкил этилгач, тумандаги уч нафар шогирдга ҳам сабоқ бера бошлади. Бу сафар “ўқувчилари” ҳамкасби эканлигини инобатга олган Гулсара Давронова ўз устида янада кўпроқ ишлади, билим ва кўникмаларини шакллантиришга эътибор қаратди. Шу боис, ҳар ой сўнггида бўлиб ўтадиган шогирд-ўқитувчилар фаолиятининг якуний таҳлиллари ижобий кўрсаткичларга бойлигини исботлади. Халқ таълими вазирлиги ташаббуси билан ташкил этилган малака ошириш курслари эса янги ўқув йилидан янада самарали ишлашга қувват манбаи бўлди.

— Малака ошириш курсида таҳсил олинган жараёнида баъзи педаго-

гик технологияларни амалда қўллаш борасида етарлича маълумотга эга бўлмаганимни англадим. Бу ерда малакали мутахассислардан таҳсил олиб, мавжуд камчиликлар бартараф этилди. Ўн тўрт кун ичида бизга энг зарур билимлар берилди ва талаб ҳам шунга яраша кучли бўлди, — дейди Г.Давронова.

Қорақалпоғистон Республикаси Нукус шаҳридаги 5-мактабнинг физика фани ўқитувчиси Алтинай Ўразимбетова ҳам келгусидаги фаолият режалари ҳақида ўз мулоҳазаларини ўртоқлашди:

— Қорақалпоғистонга қайтгач, дастлаб иш режаларимни тузиб чиқаман. Сўнгра “Устоз-шогирд мактаби” йўналишида фаолият кўрсатётган ҳамкасбларимга таълимда инновацион технологияларни қўллаш бўйича олган билим ва кўникмаларимни ўргатмоқчиман. Устозларнинг таълимга ижодий ёндашуви кўмаклашиш учун ўқув семинарини ташкил этиш ниятим бор.

Дарҳақиқат, малака ошириш курслари устоз-ўқитувчиларга зарур билимларни бериш билан биргаликда, уларга билдирилган юксак ишонч намунаси ҳамдир. Эндиликда улардан ўз билимларини ҳамкасблари билан ўртоқлашиш, “Устоз-шогирд мактаби”нинг янада самарали ишлашига ўз ҳиссаларини қўшишлари талаб қилинади.

Санжар РУСТАМОВ,
“Ma'rifat” муҳбири

Ёшларнинг ҳуқуқий маданиятини юксалтириш — демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг асосий омили ва муҳим шартидир. Мамлакатимиз раҳбарининг 1997 йил 25 июндаги «Ҳуқуқий тарбияни яхшилаш, аҳолининг ҳуқуқий маданияти даражасини юксалтириш, ҳуқуқшунос кадрларни тайёрлаш системасини такомиллаштириш, жамоатчилик фикрини ўрганиш ишини яхшилаш ҳақида»ги фармони бу борадаги ислохотларни белгилашда улкан аҳамият касб этди.

Шу ўринда ҳуқуқий маданиятни шакллантиришда жойларда қандай ишлар амалга оширилаётгани ва тўпланган илғор тажрибалар натижалари хусусидаги саволлар барчани қизиқтириши табиий.

Бугунги кунда юртимизда ёшларнинг ҳуқуқий онгини юксалтириш мақсадида барча ўқув юртларида, мактабгача тарбия муассасалари ва мактабларда Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва инсон ҳуқуқлари ҳақидаги билимларни ўргатиш, ҳуқуққа оид фанлардан давлат имтиҳонлари жорий этиш, суд, адлия, прокуратура, ички ишлар органларининг иш тажрибаси юзасидан учрашув ва мулоқотлар ташкил этиш йўлга қўйилган.

— Ўқувчи-ёшларнинг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш, уларни жамиятимизнинг ҳар соҳада фаол аъзо-си сифатида тарбиялаш мақсадида таълим муассасаларида домий равишда тадбирлар, кўрик-танлов, семинар ва учрашувлар ўтказилиб келинади, — дейди Чилонзор тумани халқ таълими бўлими мудирининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Муясар Нормуродова. — Хусусан, туманимиздаги 138-мактабда туман хотин-қизлар кўмитаси ва ички ишлар бошқармаси ходимлари билан ҳамкорликда “Вояга етмаганлар орасида

ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг олдини олиш ва турли хил иллатларга қарши курашиш — пировард мақсадимиздир” мавзусида учрашув

ташкил қилдик. Унда ўқувчилар даврамизга ташриф буюрган ҳуқуқ соҳаси мутахассисларидан ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб олишди. Бу каби тадбирлар орасида тумандаги 4-сонли санаторий мактаб-интернатида ўтказилган “Маънавият куни”да “Вояга етмаган ёшлар ўртасида содир этиладиган ҳуқуқбузарликлар, ўз жонига қасд қилиш ва диний экстремизм каби иллатларнинг олдини олиш” юзасидан уюштирилган давра суҳбати алоҳида эътиборга молик. Унда ўқувчилар ва синф

раҳбарлари, тарбиячилар билан бирга “Тарғибот” гуруҳи аъзолари, маҳалла профилактика нозирлари ҳамда ота-оналар иштирок этди.

“Баркамол авлод йили” Давлат дастури доирасида туман таълим муассасалари раҳбарлари ва педагоглари учун болалар ва ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга, уларни баркамол ривожлантиришнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлашга қаратилган меъёрий-ҳуқуқий базани такомиллаштириш юзасидан ўтказилган ўқув-семинарлари ҳуқуқий тарбия борасидаги ишларни янги босқичга кўтаришга хизмат қилмоқда.

ташкил қилинган, — дейди Чилонзор туманидаги 202-мактаб директори Мухайё Саидқирмова. — Оромгоҳимизда болалар нафақат маънавий дам олмоқда, балки ўқиш даврида олган назарий билимларини амалий жиҳатдан мустаҳкамламоқда, ҳаётий тажриба ва кўникмаларини бойитмоқда. Хусусан, “26 июнь — Халқаро гиёҳвандликка қарши кураш куни” муносабати билан “Биз соғлом турмуш тарзини танлаймиз” шiori остида ўтказилган тадбирда ўқувчи-ёшлар гиёҳвандликнинг инсон саломатлигига салбий таъсири ҳамда у билан боғлиқ жиноий жавобгарлик-

ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТ — МАЪНАВИЯТ ҚЎРҒОНИ

Айни кунларда болажонлар мактабдан ташқари ва мактаблар қошида ташкил этилган оромгоҳларда мириқиб ҳордиқ чиқаришмоқда. Улар гуруҳ-гуруҳ бўлиб турли тадбирларда иштирок этишмоқда, тоғ ва хушманзара тоғолди худудларга сайру саёҳатларга чиқишмоқда. Бу эса ўқувчи-ёшлардан экологик тартиб-интизомга ҳамда йўл ҳаракати ва ёнғин хавфсизлиги қоидаларига қатъий риоя қилишни талаб этади.

— Мактабимиз қошида “Шодлик” болалар оромгоҳи

лар хусусида ҳуқуқий билимларга эга бўлди. Тадбирда шифокорлар, ИИБ ходимлари тушунтириш-тарғибот ишларини олиб бордилар. Оромгоҳда фаолият юритаётган “Миллий театр” тўғраги аъзоларининг кун мавзусига доир саҳнавий кўринишлари мазкур тадбирнинг самарадорлигини оширганлиги шубҳасиз.

Бу ерда ташкиллаштирилган ёшларнинг ҳуқуқий тарбиясига оид тадбирлардан яна бири “Вояга етмаганлар ўртасида ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг олдини олиш”

Qaror va ijro

мавзусига бағишланди. Унда Ҳайрабод, Наврўз ва Тинчлик маҳаллалари фаоллари, профилактика инспекторлари ва ота-оналар иштирок этди. Давра суҳбатида савол-жавоблар, муҳокамалар бўлиб ўтди. Бу эса ўқувчиларнинг ҳуқуқий маданиятини юксалтириб, маънавий-ахлоқий камолотига хизмат қилади.

Зеро, ҳуқуқ ўзида маънавий қадриятларни намоён этиб, унинг ёрдамида жамиятнинг ахлоқий қоидаларини кўриқлайди, ахлоқсизликка қарши курашишнинг асосий ва самарали қуролига айланади. Шу билан бирга ҳуқуқий меъёрлар инсоннинг қадр-қиммати, шаъни, дахлсизлиги каби ахлоқий неъматларни кафолатлайди. Шу боис, ёшларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, жамиятда ҳуқуқий онг ва маданиятни юксалтириш, қонунийликни таъминлаш масалалари доимо ҳукуматимизнинг диққат марказида бўлиб келган. Юртбошимиз таъбири билан айтганда: «Халқимизнинг ҳуқуқий маданиятини юксалтириш давлат сиёсати даражасига кўтарилиши лозим». Демак, ёшларнинг қалбига гўдаклик пайтидан бошлаб одоб-ахлоқ, қонун-қоидалар ҳақидаги илк тасаввур ва тушунчаларни сингдириб бориш, уларнинг жамиятда ўз ўрнини топиши учун муҳим омил бўлиб ҳисобланади.

Дилшод КАРИМОВ,
“Ma'rifat” муҳбири

Хар бир фаннинг сир-асорларини пухта ўрганишда дарсликнинг аҳамияти жуда катта. Хусусан, профессор И.Асқаров раҳбарлигида 7-, 8-, 9-синф ўқувчилари учун яратилган «Кіму» дарслиги биз фан ўқитувчиларига жуда манзур бўлди. Умумтаълим мактабларининг 7-, 8-, 9-синф «Кіму» дарслиги замон талабларига жавоб берадиган, ўқувчилар

чилар билан бир қаторда мустақил ўрганувчилар ҳам фойдаланишлари мумкин.

Қўланманинг ҳар бир бўлимида масалалар ечишнинг алоҳида усуллари кўрсатилган. Шунингдек, ҳар бир боб, бўлимда мустақил ечиш учун ҳаётий масалалар берилганлиги диққатга сазовордир.

Унда турли танловлар (олимпиадалар)да иштирок этадиган ўқувчилар учун

МУРАККАБ МАСАЛАЛАРГА ОСОН ЕЧИМ

фикрлаш қобилиятини шакллантиришга кўмак бериб, уларни мустақил ишлашга жалб қиладиган, болалар тушунадиган тилда баён қилинган билан аҳамиятлидир.

2009 йили «Шарқ» НМАК томонидан «Кимёдан масала ва машқлар ечиш» қўлланмасининг нашрдан чиқарилиши яна бир янгилик бўлди. Қўлланма ўз вақтида чоп этилди. Чунки мустақиллик йилларида ва ундан олдин ҳам ўзбек тилида махсус қўлланмалар танқис эди.

И.Асқаров ва К.Ғопиров томонидан нашрга тайёрланган бу қўлланманинг ўқувчининг осон тушуниши учун оддийдан мураккабликка асослангани, бўлимлари ҳам мактаб дарслиги ва дастурига мувофиқ тузилганини эътироф этишимиз керак. Қўлланмадан мактаб ўқувчилари, ўқитув-

мўлжалланган «Мураккаб масалалар ечиш усуллари», «Аралаш масалаларни ечиш усуллари» алоҳида бўлимларга ажратиб берилган. Бу эса ўқитувчи ва ўқувчиларнинг мустақил шуғулланиши учун жуда қўл келади.

Шунингдек, қўлланмада махсус «Тестлар билан ишлаш бўлими» бўлиб, уларни ишлаш усуллари кўрсатилган ҳамда кўшимча равишда мустақил ишлаш учун тест ва жавоблари ҳам берилган. Бошқа қўлланмалардан фарқли равишда ушбу рисолада кимёвий элементларнинг очилиш тарихи ва масалалар ишлашда зарур бўладиган маълумотлар ҳам келтирилган.

А. МАЖИДОВ,
Жалакудук туманидаги
17-умумтаълим мактаби
олий тоифали кимё фани
ўқитувчиси

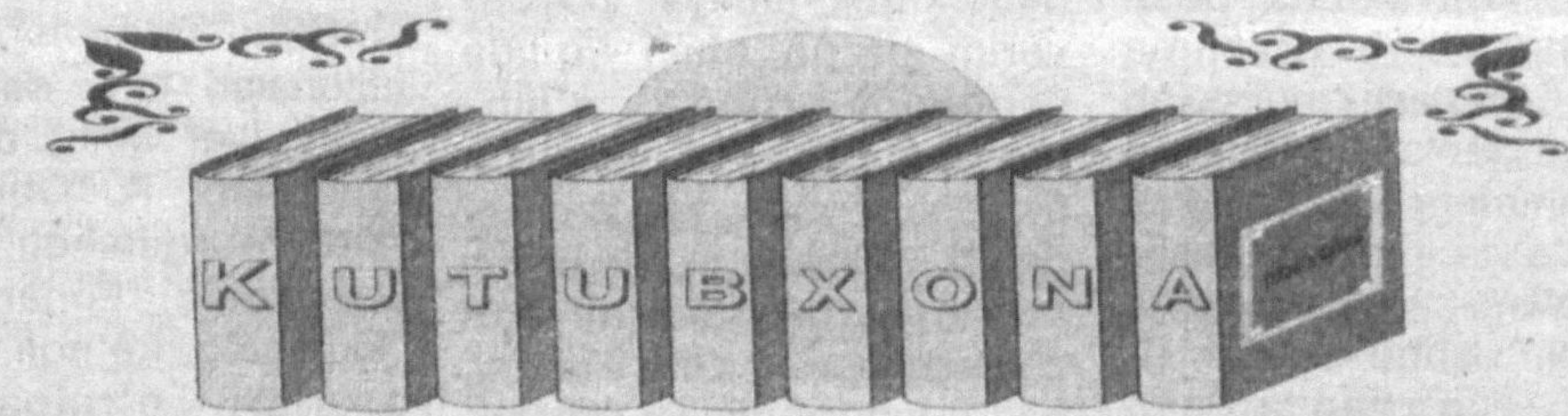
Таниқли филолог олим профессор Абдузўхур Абдуазизовнинг «Тилшунослик назариясига кириш» («Шарқ», 2010) дарслиги университетларнинг филология факультетлари талабалари учун тавсия этилган.

Дарсликнинг биринчи боби фонетика ва фонология масалаларига бағишланган. Аввал нашр этилган дарс-

ТИЛШУНОСЛИКДАН ЯНГИ ДАРСЛИК

ликлардан фарқлашиб, бу китобда фонологияга доир тўла маълумот берилган. Айтиш жоизки, тилшунослимизга фонология назария ва методларини биринчи бўлиб олиб кириб, ўзбек тилига татбиқ этган олим филология фанлари доктори А.Абдуазизовдир. Китобда фонетиканинг артикуляция (физиологик), акустик (физик), эшитиб, ҳис этиш (психологик) ва фонологик (ёки социал-функционал) жиҳатлари кўрсатилади. Кўпинча бу тўрт жиҳат артикуляция-акустик ва функционал томонлар сифатида кўрсатиб келинар ва эшитиб, ҳис қилишдек энг зарурий психологик жиҳат четда қоларди. Фонетика ва фонология ҳам жуда умумий ҳолда бўлиб, бошқа бўлимларга бўлинмасди. Профессор А.Абдуазизов унли ва ундошларни ўрганувчи — сегментал ва бўгин, урғу ва интонацияни ўрганувчи — суперсегментал фонетика, фонологияни фарқлайди. Бу икки бўлим қисқа қилиб, фонемика (ёки фонематика) ва просодика деб аталади.

Дарсликда фонетика ва фонологияга доир барча асосий тушунча ва терминлар изоҳланган. Муаллиф ҳозирги тилшуносликдаги фонологиянинг назарий ва амалий методларига қисқача изоҳ берган. Фонологик оппози-

циялар, фонемаларнинг белгилари, нейтрализация ва ҳатто товушларнинг бирикмаларини ўрганувчи бўлим — фонатактика ҳам талабалар учун содда ва тушунарли тарзда ифодаланади.

Дарсликда лексика, лексикология ва семасиологияга доир тушунчаларга таъриф берилган. Сўз — тилнинг марказий бирлиги эканлиги айтилиб, унинг тушунча ва нарсага муносабати учбурчак шаклида кўрсатилади. Сўзнинг ифода жиҳати нутқ ситуацияси (контекст) ва мазмун жиҳати (яъни тушунча, нарса ва маъно алоқалари) билан боғлиқлиги ҳам изоҳланган. Сўзнинг асл маъноси ва кўшимча коннотатив маъноси аниқ мисоллар билан фарқланади.

Сўзларнинг маънолари ўртасидаги боғлиқлиги омонимлар, синонимлар ва антонимлар доирасида тушунтирилади. Тилнинг фразеологияси лексикография, табу ва эвфимизмлар, терминология, этимология ва, умуман, тилнинг лугат таркиби, унинг ривожланиши ҳамда ўзгариш йўллари (фонетик, грамматик ва лексик) изоҳланган.

Дарсликда тилнинг грамматикаси морфология ва синтаксис қисмларига бўлиниб, уларни ўрганишда грамматик категориялар ва уларнинг ифодаланиш усулларидаги фойдаланиш зарурлиги мисоллар билан тушунтирилган.

ФИЗИКА ЎҚИТУВЧИЛАРГА МЕТОДИК КЎМАКЧИ

Узлуксиз таълим тизимининг самарали фаолият олиб боришида кадрлар малакасини ошириш ва қайта тайёрлашни такомиллаштириш долзарб масалалардан бири ҳисобланади. Малака ошириш курслари

тингловчилари учун ўқитишнинг назарий масалалари ҳақида ўқув қўлланма яратиш эса муҳим вазифалардан бири. Хайрулла Инатовнинг «Физика ўқитишнинг назарий масалалари» номи икки қисмли ўқув қўлланмаси олти бобдан иборат бўлиб, унда физика ўқитиш тарихи, баркамол авлод тарбиясида физика таълими имкониятлари, илгор педагогик технологиялардан фойдаланиш, ДТС ва ўқув дастурларида физика ўқитиш масалаларининг қўйилиши, узлуксиз физик таълимнинг назарий ва амалий жиҳатлари таҳлил этилган. Муаллиф физикани ўқитишда компьютер технологияларидан фойдаланиш бўйича ўқитувчиларни замонавий билимлар билан қуроллантириш зарурлигини таъкидлагани ҳолда,

унинг асосий ўқувчиларга миллий ва умуминсоний қадриятларни сингдириш масалалари қўлланмада ўз аксини топганлиги физика ўқитувчиларининг амалий фаолиятида яхши самара бериши табиий.

Унда Ўзбекистонда физика соҳасида фаолият кўрсатаётган илмий текшириш институтлари, Ядро физикаси институти, «Физика-қуёш» илмий ишлаб чиқариш бирлашма-

с и, Физика-техника институти, электроника институти, Астрономия институтида олиб борилаётган илмий-тадқиқот ишлари ва заҳматкаш олимларнинг физика фани равнақига қўшган ҳиссалари ёритилган. Шунингдек, физиканинг барча бўлимлари: механика, молекуляр физика, оптика ва квант электроника, ярим ўтказгичлар ва ядро физикасининг ютуқлари келтирилган.

Айниқса, «Ўрта осиелик мутафаккирларнинг илмий мерослари ва уларнинг жаҳон тарихида тутган ўрни» мавзусида физика фанини ўқитиш жараёнида

инновацион таълим кўникма ва малакаларини эгалладилар.

Таъкидлаш жоизки, ушбу қўлланмалар физика фани ўқитувчиларига замонавий дарс бериш учун муҳим дастуриламал бўлиб хизмат қиладди.

У.ТОЛИПОВ,
педагогика фанлари
доктори, профессор

САЛОМАТЛИК АСОСИ

Азиз ота-оналар! Фарзандингиз яхши ўсмай, бўй жиҳатдан ўз тенгдошларидан ортда қолаётганлигини сездингизми? Гоҳида қорни оғриб, уйқусида бесаранжом бўлаётганими? Қундан кун асабий ва жиззакчи бўлиб бораётгандек таассурот уйғотаётганими? Бундай муаммоларнинг аниқ сабабларини тополмаётган бўлсангиз, билингки, унинг сабаби кўпчилик болаларда учрайдиган гижжа паразити бўлиши мумкин. Бинобарин, Бутунжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг маълумотига кўра, инсонда содир бўладиган касалликларнинг 70—80 фоизи паразит гижжалар таъсирида келиб чиқади. Шу боис унинг олдини олиш ўта долзарб ва муҳим.

«Янги аср авлоди» нашриётида чоп этилган, тиббиёт фанлари доктори, профессор Тохир Иброҳимовнинг «Гижжа балоси ва унинг давоси» рисоласи «саломатлик кушандаси» — гижжанинг олдини олиш ва уни даволашда ота-оналарнинг яқин кўмачисига айланиши, шубҳасиз.

Рисолада гижжалар келтириб чиқарадиган касалликлар ҳақида маълумот берилиши билан бирга зарарланишнинг йўллари ва унинг олдини олиш, замонавий ва халқ таъбиридаги масоҳатлари орқали даволаш усуллари баён этилган.

Китобда келтирилган самарали усул ва тавсиялар фарзандингиз соғлиғи, руҳий тегишлигини тиклашда ёрдам беради. Қолаверса, тақдим этилган кўрсатмалар содда ва тушунарли.

Саломатлик — катта бойлик. Уни асраш ва доимо мустаҳкам тутишимиз ўзимизга, озодалик ва шахсий гигиена қоидаларига қанчалик риоя қилишимизга боғлиқ. Бу борадаги билим ва тажрибаларимизни оширишда эса мазкур рисола асқотишига ишонамиз.

Дилшод КАРИМОВ

КЎЗИ ОЖИЗЛАР УЧУН АВТОУЛОВ

Океанорти тадқиқочилари Кўзи ожизлар миллий федерацияси билан ҳамкорликда кўриш қобилиятини йўқотган инсонлар учун махсус автомобиль яратди. Ҳозирда «Форд Эскейп» модели асосида яратилган янги турдаги автоулов синовдан ўтмоқда, деб хабар беради АП.

Модель янги технологик ишланмалар, лазер ва видеокузатув камералари билан жиҳозланган. Виржиния технологик университети олимларининг фикрича, улар кўзи ожиз одамга машинани мустақил бошқариш имконини беради.

— Биз янги автоуловда «ижрочи-ҳайдовчи», яъни қаерга бурилиш, қачон қайси тугмани босиш ҳақида огоҳлантириб турувчи махсус йўл кўрсатиш курилмасидан воз кечдик, — деди мутахассислар гуруҳи раҳбари Деннис Хонг. — Эндиликда мазкур вазифани тебранма қўлқоплар бажаради. Аниқроғи, уларни тақиб олган ҳайдовчи қўлқопларга мустаҳкамланган бешта кичик ускуна ёрдамида машинани нисбатан осонроқ бошқариши мумкин.

Шу билан бирга, турли ҳароратдаги ҳавони чиқаришга мўлжалланган кичик тўйнуқлари бор бошқарув панели юзага келиши мумкин бўлган хавф ҳақида ҳайдовчининг юзи ёки қўлларига ҳаво оқимини жўнатиб огоҳлантиради. Махсус тебранма нимча эса тезликни тўғри белгилаб ҳаракатланиш ва рулни бошқаришда кўзи ожиз

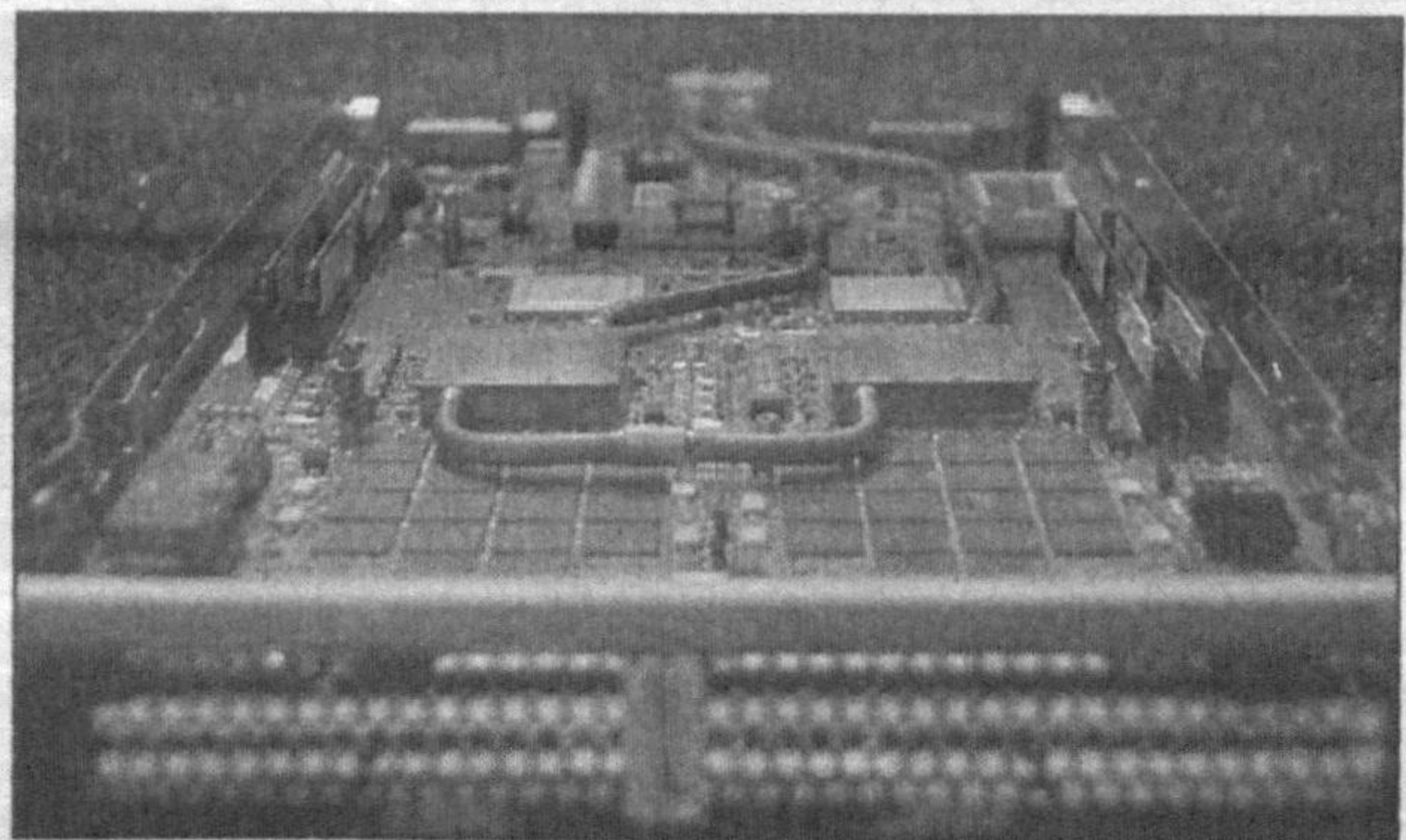
ҳайдовчига энг яхши кўмакчи бўлади. Фанда ўзига хос янгилик бўлган ушбу автоулов кенг ишлаб чиқишга қўйилиши кутилмоқда.

ИЛИҚ СУВ БИЛАН СОВУТИЛАДИ

Швейцария федерал технологиялар институтида «Ай-Би-Эм» компанияси томонидан ишлаб чиқилган «Аквасар» ўзига хос компьютери ишга туширилди. Бу ҳақида «Трэйдинг Маркетс» манбаси эълон қилди.

Мазкур ҳисоблаш машинасини ишлаб чиқиш саёй-ҳаракатлари бир йил олдин «Бу турда дастлабки» номли лойиҳа доирасида бошланганди. «Аквасар» компьютерининг ўзига хослиги шундаки, у махсус совутиш тизимига эга. Аниқроғи, электрон ҳисоблаш машинасининг микропроцессорларидagi иссиқлик алоҳида микроканаллар орқали узатиб бериладиган сув билан совутилади. Компания вакилларининг таъкидлашича, мазкур техник усул ҳаво орқали совутиладиган суперкомпьютерларга нисбатан энергия сарфлашни 40 фоизга камайтиради.

Этиборлиси, «Аквасар» тизимидаги сув совутиш каналлари орқали ўтаётганда +60 даражага кўтарилиши мумкин. Чиплар ёрдамида иситилган сув эса кейинги навбатда институт биноларини иситиш тизимида фойдаланилади. Маълумот ўрнида айтиш зарурки, «Аквасар» компьютерининг ишлаш тезлиги 6 терафлопсга тенг. Бу электрон ҳисоблаш машинаси секундига 1 триллионга амал бажариш хусусиятига эга деганидир.

ЧЕКИШ ОЗДИРМАЙДИ!

Тамаки маҳсулотларини чекадиган одамлар бошқаларга нисбатан ортиқча вазнга эга бўлиши сўнгги тадқиқотларда аён бўлди. Наварра тиббиёт университети олимлари чекадиган инсонлар зарарли одатини тўхтатган ёки давом эттираётган ҳолатда тана вазнининг ортиши ҳамда тамакига ружу қўйиш ўртадаги ўзаро боғлиқликни ўрганишган. Мавзуга бағишланган мақола «Ревиста эспакола де Кардиологна» («Revista Espacola de Cardiologia») журналида чоп этилган.

Мутахассислар 4 йилдан ортиқ вақт мобайнида изланиш олиб боришган. Унда саккиз мингга яқин кўнгиллилар иштирок этган. Яқунда олинган хулосалар қатнашчиларнинг вазни, ёши, жинси, яшаш тарзи, жисмоний фаоллик даражаси, алкоголь ёки маълум бир турдаги овқатга ружу қўйиши каби кўрсаткичларга таянган ҳолда тақдим этилган.

Натижада маълум бўлдики, тажриба пайтида чекишни ташлаган иштирокчилар вазни улар зарарли одатни тўхтатган даврга қадар қанча тамаки маҳсулотини истеъмол қилганига боғлиқ экан. Тажриба пайтида улар қанчалик кўп чеккан бўлса, тана вазни ҳам шунга яраша оғир бўлган. Чекишни тўхтатмаганлар эса тадқиқот охирига қадар аста-секинлик билан семириб бориши кузатилган. Хулосалар асосли эканини тасдиқлаш мақсадида умуман чекмайдиган инсонлар ҳам тажрибага жалб этилди. Охирида бўлса изланиш муаллифлари чекиш ортиқча вазнга қарши курашишда самарали восита эмаслигини қатъий таъкидлашди.

Қолаверса, ортиқча вазнга эга бўлиш ва чекиш биргаликда юрак-қон томирлари тизимига салбий таъсир кўрсатади. Демак, тамаки маҳсулотларидан буткул воз кечиш юрак-қон томирлари ва онкологик касалларнинг пайдо бўлиши эҳтимолини пасайтиради, дейиш мумкин.

НООДАТИЙ ДОРИ ВОСИТАСИ

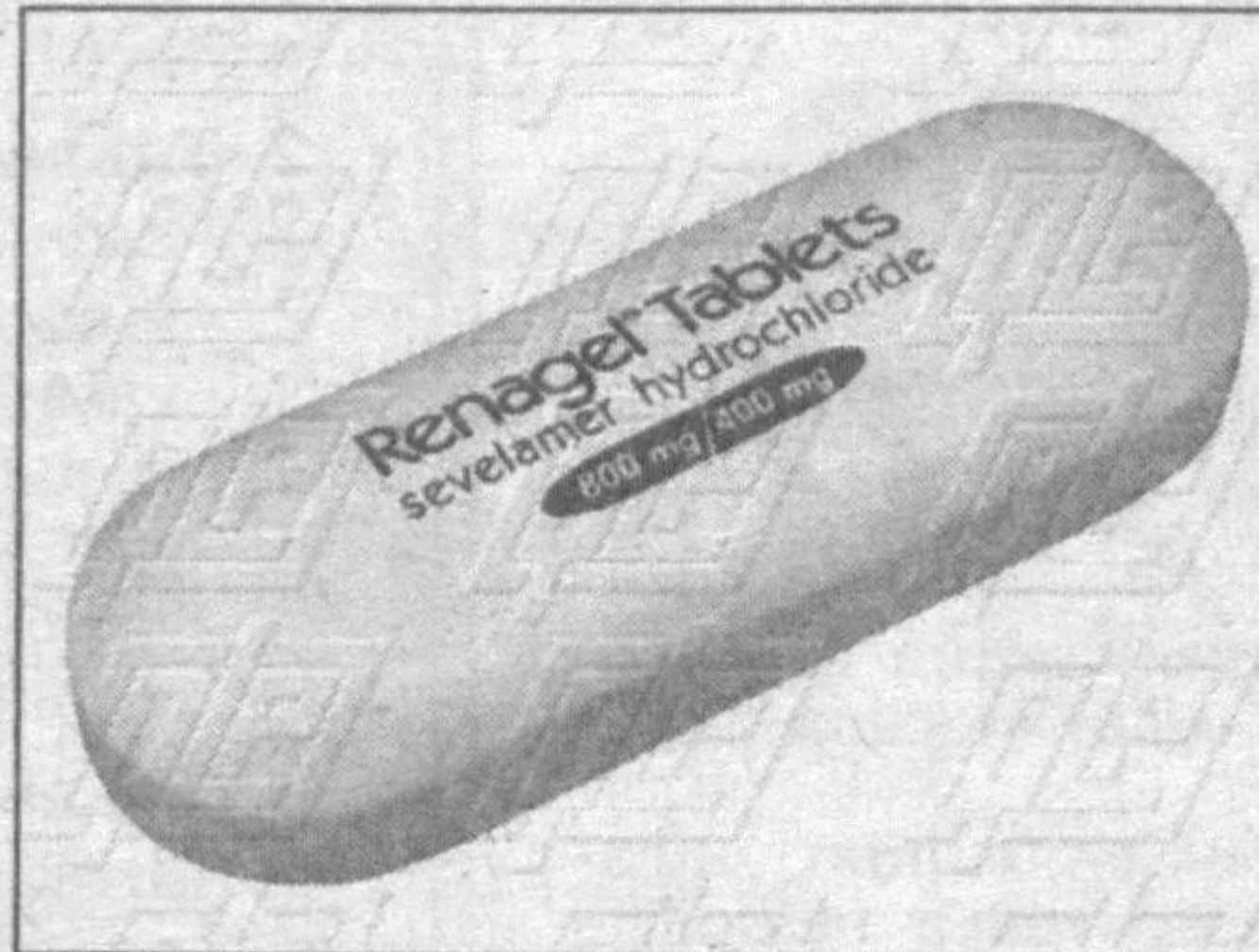
Жон Хопкинс номидаги тиббиёт мактаби (АҚШ) мутахассислари фақат аллергия ҳамда астма касалликларини кўзгатувчи ҳужайраларни йўқ қилиш хусусиятига эга махсус полимер воситани ишлаб чиқишди. Бунинг учун улардан ўн йил давомида Siglec-8 номли оқсилни батафсил ўрганиш талаб этилди. Илмий янгилик ҳақида sciencedaily.com электрон манбаси эълон қилди.

Оқсил бир неча турдаги иммунитет ҳужайралари юзасида кузатилади. Улар эса ўз навбатида, алергик таъсирни шакллантиришда иштирок этади ва айни пайтда

ҳимоя вазибаларини ҳам бажаради. Ушбу ҳужайралар тўғри фаолиятда бўлса, улар организмга сезиларли фойда келтиради. Аммо баъзи ҳолларда улар аллергия ва астмани кўзгаши ҳам мумкин. Буни эътиборга олиб, мутахассислар тадқиқот доирасида касалликлар пайдо бўлишига сабабчи биокимёвий реакциялар занжирини «тўхтатишга» эришди.

Тажрибанинг муваффақиятли кечишига кўп жиҳатдан бундан бир неча йил илгари ўтказилган тажрибалар ёрдам берди. Бунда, хусусан, Siglec-8 оқсилга бирлашиб олиб, уни фаоллаштирадиган алоҳида шакар турлари борлиги аниқланган. Тажриба муаллифларининг сўзларига қараганда, оқсилни ташкил этувчи қисмларни бир пайтнинг ўзида фаоллаштириш аллергияни кўзгатувчи реакцияларга тўсқинлик қилар экан.

Шундан келиб чиқиб, фаоллаштирувчи шакар зарралари билан ўралган оқсил молекуласини лаборатория шароитида яратиш ва синаб кўриш фикри туғилган. Олдинга қўйилган мақсад кутилган натижани бергач эса, тадқиқотчилар аллергия ва астманинг авж олишига йўл қўймайдиган ўзига хос микроскопик дори воситаси яратилгани ҳақида маълум қилишди.

Шундан келиб чиқиб, фаоллаштирувчи шакар зарралари билан ўралган оқсил молекуласини лаборатория шароитида яратиш ва синаб кўриш фикри туғилган. Олдинга қўйилган мақсад кутилган натижани бергач эса, тадқиқотчилар аллергия ва астманинг авж олишига йўл қўймайдиган ўзига хос микроскопик дори воситаси яратилгани ҳақида маълум қилишди.

ОЛМА ШАРБАТИ ВА АЛЬЦГЕЙМЕР КАСАЛЛИГИ

«Нейчэ биосайнс» нашрида ёзилишича, олма шарбати Альцгеймер касаллиги (хотира сустлашуви) аниқланган инсонларнинг умумий ҳолатига ижобий таъсир кўрсатади.

Мазкур йўналишда ўтказилган тадқиқот давомида беморлар махсус шифохонага жойлаштирилиб, бир ой давомида кунига 4 марта олма шарбатини ичган. Гарчи бу турдаги ичимликни истеъмол қилиш уларнинг қобилиятларига катта таъсир кўрсатмаган бўлсада, касалликнинг ривожланишига туртки бўладиган феъл-атвор ва руҳий белгиларнинг ижобий томонга ўзгариши кузатилган.

— Олма шарбатининг кичик, аммо сезиларли ижобий таъсири Альцгеймер касаллиги аниқланган инсонлар аҳволини махсус парҳез ёрдамида яхшилаши мумкин, деган қарашни юзага келтирди, — деди бу борда тадқиқотчилар.

АРИ ЧАҚСА, СОҒЛИҚҚА ФОЙДА

Сан-Паулу (Бразилия) университети олимлари асалари захри артрит (бўғимлар яллиғланиши) касаллигини даволаш ва ҳаттоки олдини олишда ҳам ёрдам бериши мумкин, дея таъкидлашмоқда. Бу ҳақида «Дейли Мэйл» маълум қилди. Аниқланишича, асаларининг захри бўғимлар бодига олиб келувчи шамоллашни бартараф этиш хусусиятига эга экан. Бошқача айтганда, бундай оғу организмда шамоллашга қарши курашувчи глюкокортикоид туридаги табиий гормонларни фаоллаштирувчи молекулалардан ташкил топган.

Аваллига захарнинг таъсири куёнларда синаб кўрилди ва яқунда у артритнинг авж олишига йўл қўймаслиги кузатилди. Шундан сўнг моддадан касаллик пайтида бўладиган оғриқни қолдирадиган ва унинг олдини олишга мўлжалланган дори-дармонларни ишлаб чиқишда фойдаланиш мумкинлиги ҳақидаги фикр илгари сурила бошланди.

Этиборлиси, гарчи асалари захри инсонда алергик таъсирни юзага келтирсада, асрлар давомида ундан нафақат артрит, балки астма ва склероз (паризонхотирлик)ни даволашда фойдаланилган. Бундай даволаш пайтида беморни бир неча юзта асалари чақади, уларнинг нишлари маълум муддат давомида даволанаётган инсон танасида сақланиб туради (асалари чаққанида унинг ниши танада қолади, бироз вақт ўтгач, захар танага ўтади, ҳашаротнинг ўзи эса нобуд бўлади).

Шу билан бирга, асалари оғуси организмдаги гемоглабин миқдорини ошириши, қоннинг қуюқлашишига йўл қўймаслиги, оғриқни қолдириши, ишлаш лаёқати, уйку ва иштаҳани яхшилаши ҳам маълум. Модда яна қон томирларини кенгайтириб, зарарланган оғанда қон айланишини тезлаштиради ва шу тариқа тезроқ соғайишга туртки бўлади.

Н.РУСТАМБЕКОВА тайёрлади.

Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази Мактабгача, умумтаълим ва мактабдан ташқари таълим муассасаларини аттестация ва аккредитациялаш бўлими бошлиғи

Абдурахмат НОРҚОБИЛОВнинг вафоти муносабати билан унинг оила аъзоларига ҳамдардлик билдиради.

Тошкент шаҳар педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти раҳбарияти ва жамоаси институтнинг «Уқув-услубий бўлими» услубчиси Гулчехра Уалиевага волидаи муҳтарамаси

Раиса ая ФАЙЗУЛЛИНАнинг вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади.

Илм шундай ёруғ машъалки, ортидан эргашувчини нурафшон манзиллар сари элтади. Узоқ йиллар давомида таълим-бошқарув соҳасида самарали фаолият юритиб, илм ва маърифат йўлида ибратли ишларни амалга оширган Жўрабой Халиловни кишилар ана шундай нури манзилларга интилган инсон сифатида ёдга олишади.

1941 йил Андижон туманидаги Завроқ қишлоғида тавал-

Xotira

лиятини рағбатлантириб боришга хизмат қилувчи «Зиё» газетасининг ташкил этилишига, кўп йиллик тажрибасига эга устоз ўқитувчилар тажрибаларини оммалаштиришга кўмаклашувчи вилоят фахрий-педаголарининг «Нуроний — устоз» уюшмаси ҳамда Хўжаобод туманининг хушманзара маскани — Дилқушод қишлоғидаги муаллимлар дам олиш

оромгоҳи фаолиятига асос солинишида ҳам ҳиссаси катта бўлди.

1998 йилдан вилоят педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтида ректор, маънавий ва маърифий ишлар бўйича проректор ва катта ўқитувчи сифатида фаолият кўрсатган Жўрабой Халилов ўқитувчилар билими, дунёқараши ва касбий маҳоратини оширишда замонавий-техник воситалардан фойдаланишга эътибор қаратди. Бу даврда устоз томонидан 30дан ортиқ рисола ва 40га яқин илмий ҳамда 200га яқин методик мақола яратилган.

Эл суйган инсонлар хотираси ҳеч қачон унут бўлмайди. Zero, қилинган фидокорона меҳнатлар, инсонлар кўнглига қадалган меҳр уруғлари орадан не-не зamonлар ўтса ҳам, унинг сиймосида кўкка бўй чўзаверади.

С.РУСТАМОВ

ЭЛДА АЗИЗ ИНСОН ЭДИ

луд топган Жўрабой Халилов ўрта мактабни тамомлагач, ҳозирги Самарқанд давлат университетининг география факультетида таҳсил олди. Илк фаолиятини Асака туманидаги 6-мактабда география ўқитувчиси сифатида бошлаган ёш мутахассис касбига садоқати, интилувчанлиги ва бошқа ижобий хислатлари билан тезда эл эътиборига тушди. Бир мунча муддат муаллимлик қилган Ж.Халиловни вилоят педагог ходимлар малакасини ошириш институтига ишга таклиф қилишди. Фаолияти давомида устоз педагог-ўқитувчиларга камарбаста бўлди, уларга ҳар томонлама кўмак кўрсатишга интилди. Кўп йиллик самарали меҳнатлари билан эл эътиборини қозонган Ж.Халилов таълим бошқаруви соҳасидаги фаолияти давомида таълим ходимларига методик ёрдам бериш, улар фао-

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ҳузуридаги Мультимедиа умумтаълим дастурларини ривожлантириш маркази “Ўзбекистон Республикаси умумтаълим мактабларини ахборотлаштириш” UZB-4 лойиҳаси доирасида қуйидаги йўналишлар бўйича маҳаллий экспертлар танловини эълон қилади.

Маҳаллий экспертлар номзодларига қўйиладиган талаблар:

1. Тезкор стратегияни ишлаб чиқиш бўйича:

1. мультимедиа умумтаълим дастурларини ривожлантириш бўйича узоқ муддатли истиқбол дастурларини ишлаб чиқиш амалий тажрибасига;
2. лойиҳалар доирасида экспертлик тажрибасига;
3. камида 10 йиллик иш стажи;
4. камида 5 йиллик педагогик стажи;
5. АКТни таълим соҳасида қўллаш ва интернетдан фойдаланиш малакасига эга бўлиши талаб этилади.

2. Таълим мазмунини ишлаб чиқиш бўйича:

1. халқ таълими тизими мазмунини яхши биладиган;
2. умумтаълим мазмунини тушунадиган ва таҳлил этиш тажрибасига;
3. камида 5 йиллик иш стажи;
4. педагогик стажига эга бўлиши.
5. АКТни таълим соҳасида қўллаш ва интернетдан фойдаланиш малакасига эга бўлиши лозим.

3. Таълим дастури ва ўқув материалларини ишлаб чиқиш бўйича:

1. халқ таълими тизими мазмунини яхши биладиган;
2. таълим дастури ва ўқув материалларини ишлаб чиқиш тажрибасига эга;
3. лойиҳаларда тренинг дастури ва материалларини ишлаб чиқишда иштирок этган;
4. иш стажи камида 7 йил бўлган;
5. педагогик стажи камида 5 йил бўлган;
6. АКТни таълим соҳасида қўллаш ва интернетдан фойдаланиш малакасига эга бўлиши мақсадга мувофиқ.

Номзодлар ўзлари ҳақидаги қуйидаги ҳужжатларни юборишлари лозим:

- шахсий варақаси;
- паспорт нусхаси;
- диплом нусхалари;
- малака ошириш курсларида бўлганлигини тасдиқловчи сертификат нусхалари.

Номзодлар ҳақидаги ҳужжатлар жорий йилнинг 16 июлига қадар қабул қилинади. Белгиланган муддатдан кечиктириб юборилган ҳужжатлар танлов учун қабул қилинмайди.

**Манзил: Тошкент шаҳри Юнусобод тумани, Мультимедиа умумтаълим дастурларини ривожлантириш маркази.
Маълумот учун телефонлар: 2231631, 2231637**

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI OLIY VA URTA MAHSUS TA'LLIM VAZIRLIGI БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

2010-2011 ўқув йили учун бакалаврият ва магистратурага қабул эълон қилади

Бухоро давлат университети нафақат мамлакатимизда, балки Марказий Осиёдаги етук, малакали мутахассисларни тайёрлаш бўйича таянч Олий ўқув юрти — илм-маърифат масканидир. 2010-2011 ўқув йилида Университетда мавжуд 10 факультетнинг кундузги бўлимига қуйидаги 34 таълим йўналиши бўйича бакалавриятга қабул амалга оширилади.

- тасвирий санъат ва муҳандислик графикаси;
- касб таълими (иқтисодиёт);
- касб таълими (агрономлик);
- касб таълими (амалий санъат);
- касб таълими (графика);
- муסיқий таълим;
- чақириққача ҳарбий таълим;
- рус тили ва адабиёти (ўзга тилли гуруҳларда);
- миллий гоё, маънавият асослари ва ҳуқуқ таълими;
- бошланғич таълим ва спорт тарбиявий иш (ўзбек гуруҳлари учун);
- бошланғич таълим ва спорт тарбиявий иш (тожик гуруҳлари учун);
- жисмоний маданият (ўзбек гуруҳлари учун);
- жисмоний маданият (тожик гуруҳлари учун);
- меҳнат таълими, жисмоний маданият (рус гуруҳлари учун);
- бошланғич таълим ва спорт тарбиявий иш (рус гуруҳлари учун);
- филология ва тилларни ўқитиш, ўзбек тили, инглиз тили (ўзбек гуруҳлари учун), инглиз тили (рус гуруҳлари учун), немис тили француз тили, рус тили, тарих (мамлакатлар ва минтақалар бўйича);
- психология (фаолият турлари бўйича);
- иқтисодиёт (тармоқлар ва соҳалар бўйича ўзбек);
- иқтисодиёт (тармоқ бўйича (рус), биология, кимё, география, математика, амалий-математика ва информатика, агрономия (деҳқончилик маҳсулотлари бўйича), агрокимё ва агротупроқшунослик, ер тузиш ва ер қадастри, сув ҳўжалиги ва мелиорация ишларини механизациялаш, туризм ва меҳмонхона ҳўжалиги сервис, экология ва табиатдан фойдаланиш.

Ҳужжатлар 2010 йил 20 июндан 20 июлгача қабул қилинади

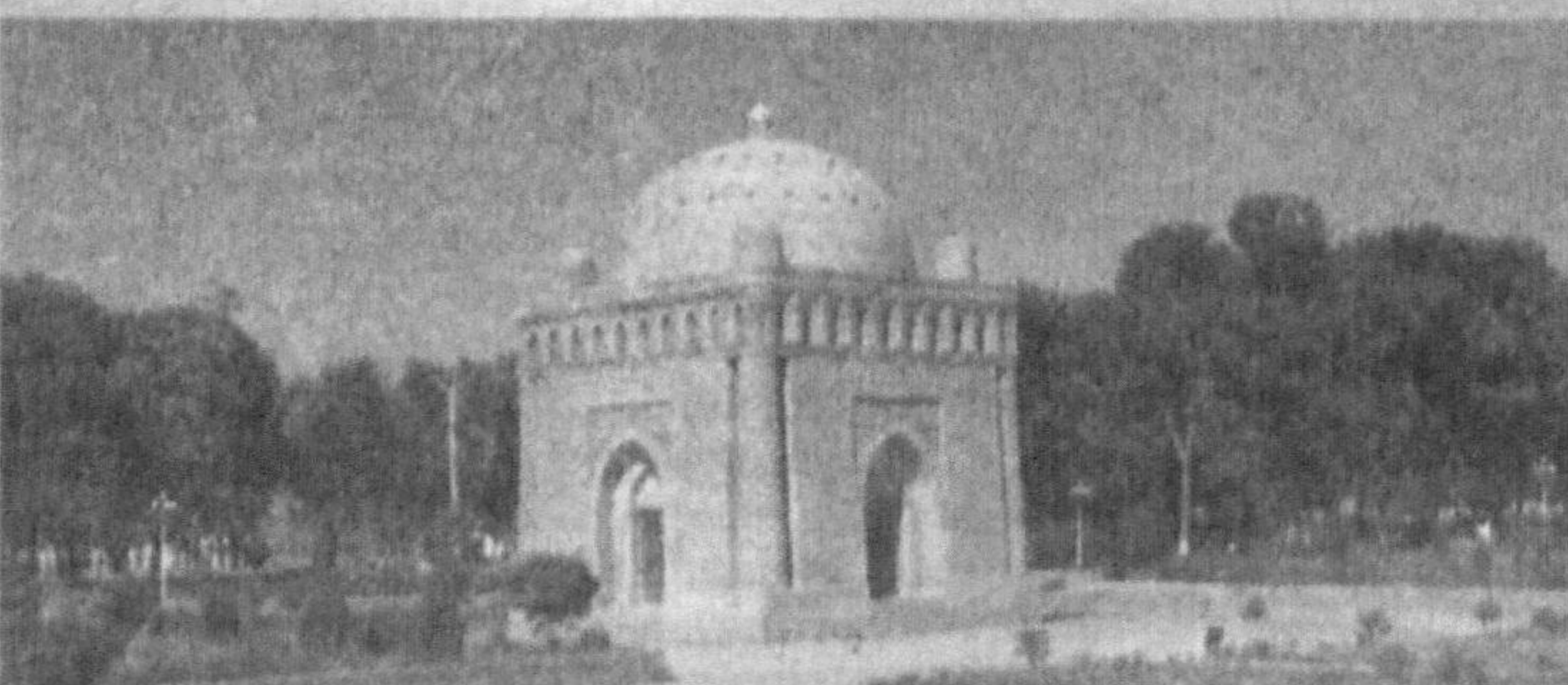
Қуйидаги ҳужжатлар топширилади:

1. Университет ректори номига ариза.
  2. Ўрта ёки ўрта махсус маълумоти ҳақидаги ҳужжатнинг асл нусхаси.
  3. Паспорт нусхаси.
  4. 086/У шаклдаги тиббий маълумотнома.
  5. 3,5x4,5 см. ўлчамли бта фотосурат.
- Ҳарбий хизматга алоқадорлиги ҳақидаги ҳужжат ва паспорт шахсан кўрсатилади.

Магистратура 10та мутахассислик бўйича: муҳандислик графикаси, чақириққача ҳарбий таълим, жисмоний маданият, инглиз адабиёти, ўзбек адабиёти, назарий физика, амалий математика ва ахборот технологиялари, математик физика, агрономия (далачилик) бўйича магистрантлар сафига қабул қилинади. Магистратурага кириш учун ҳужжатлар 1 июлдан 30 июлгача қабул қилинади.

Қуйидаги ҳужжатлар топширилади.

1. Университет ректори номига ариза (магистратура мутахассислиги кўрсатилган ҳолда).
  2. Олий маълумот ҳақида ҳужжатнинг асл нусхаси ҳамда унинг иловаси.
  3. Паспорт нусхаси.
  4. 086/У шаклдаги тиббий маълумотнома.
  5. 3,5x4,5 см ўлчамли бта фотосурат.
- Паспорт ва ҳарбий хизматга алоқадорлиги ҳақида ҳужжат шахсан кўрсатилади. Ҳужжат топширган абитуриентларга тест синовлари ўтказиладиган фанлар бўйича малакали профессор-ўқитувчилар томонидан маслаҳат бериб борилади.

**Манзил: Бухоро ш. М-Иқбол кўчаси, 11-уй
тел.: 8(365) 222-95-13**

АЗИЗ ЙИГИТ-ҚИЗЛАР!

**Университетимизнинг талабаси бўлишингизга тилакдошимиз!
Омад сизларга ёр бўлсин.**

МИЛЛИЙ ВА ЗАМОНАВИЙ АРХИТЕКТУРА УЙГУНЛИГИ ЎҚУВ АМАЛИЁТИ ДАВОМИДА ТАЛАБАЛАРНИ ЯНГИ ИЗЛАНИШЛАРГА УНДАМОҚДА

Ёз мавсуми — талаба учун ҳам таътил, дам олиш даври. Аммо кўплаб ёшларимиз дам олишга ҳали шошиляётганлари йўқ. Жумладан, Тошкент архитектура ва қурилиш институти талабалари ҳам шу кунларда ўқишдан кейинги амалиётни тугаллаш арафасида.

Ҳар йили мазкур ўқув даргоҳида таълим олаётган ёшларнинг амалиёт даврида республикамиздаги турли шаҳарларда бўлиб, қадимги ёдгорликлар — меъморчиликнинг турли даврларга оид кўринишларини ўрганиши одат тусига кирган. Бундан мақсад эса, бўлажак ёш мутахассислар — архитекторларда миллий қадриятларимиз, кўҳна обидalarимизга қизиқиш ва аҳдодларимиздан фахрланиш туйғусини уйғотиш орқали ушбу намуналардан келгусида замонавий бинолар лойиҳаларида ўз ўрнида фойдаланиш малакасини шакллантириб боришдир.

— Меъмор тарихий обидаларни

ўрганмай туриб, келгусида ўз йўлини топиши қийин, — дейди архитектура факультети, архитектура тарихи ва назарияси кафедраси доценти Мастура Мирюсупова. — Шу сабаб, талабаларимиз амалиёт даврида соҳа тарихига назар ташлайдилар. Ўзим раҳбарлик қилган 2-босқич талабалари бу йил Тошкентдаги Шайхонтохур мажмуасининг Шайх Хованди Тахур мақбарасида амалиёт ўташди. Улар бинонинг қирқими, фасади, безаклари, умумий лойиҳаларини ўрганиб, ўлчаш ишларини олиб боришди. Бу жараёнда талабалар ўша давр усталарининг маҳоратини биноларнинг мустаҳкамлигини бўлажак мутахассис сифатида ҳис этишди, дея оламан.

Мустақиллик йилларида миллий қадриятларимиз билан бирга кўҳна обидalarимизга, умуман архитектурага эътибор кучайганини кўплаб қадамжоларнинг қайта тикланишида, ободонлаштирилганда ҳам кўриш мумкин. Амалиётдан мақсад талабаларимизга соҳага кўрсатилаётган юксак эътибор-

ни, шу билан бирга архитектура соҳасининг кенг имкониятларини ҳам кўрсатиш эди. Бинони ўрганиш, унинг безакларидан нусхалар кўчириш давомида талаба миллий меросимизни асраб-авайлашни, уларни келгуси авлодларга етказишда ўзи ҳам масъул шахс эканлигини теранроқ англайди.

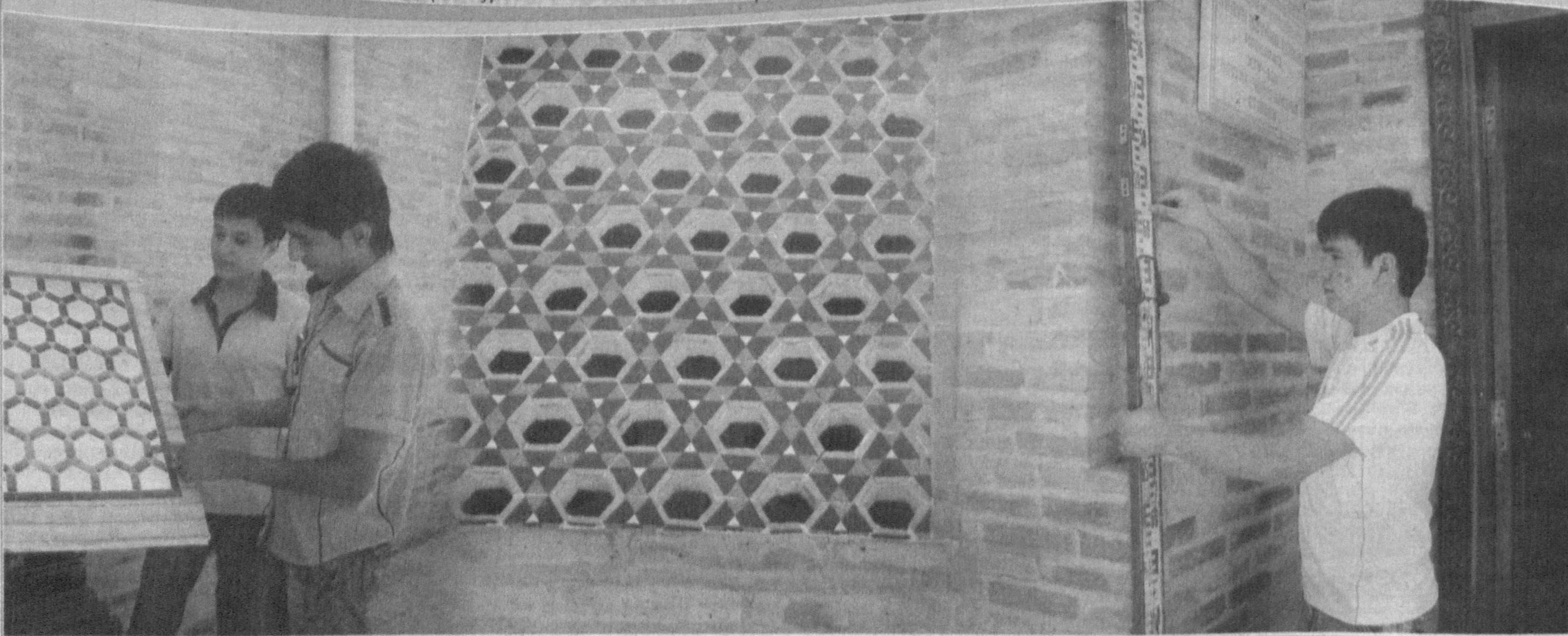
Мақбара архитектурасини ўрганган талабалар — Равшан Эргашев, Беҳзод Абдурахмонов, Аҳаджон Аҳмаджонови бино безакларига ишлатилган рангларнинг сирли жиҳатлари ва улар ишланган давр тарихи жуда қизиқтириб қўйди.

— Ёзги амалиёт даврида пойтахтимизнинг Кўкча даҳасидаги Зайниддин бобо мақбарасини ўргандим, — дейди яна бир талаба Хуршид Файзиев. — Мазкур бинодаги қадимги нақшлардан нусха кўчириш давомида ўша давр меъморлари ўз ишининг нақадар устаси

бўлганига яна бир бор амин бўлдим. Ўйлайманки, амалиёт даврида шакланган илк таҳрибаларимиз бизга келгусида — чинакам мутахассис сифатида иш бошлаганимизда ҳам қўл келади.

Муҳаббат ШАРИФОВА
Муаллиф олган суратлар.

Jarayon

Ma'rifat

ТА'СИС ЕТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ та'лими
вазирлиги, Ўзбекистон Олий
ва о'рта maxsus ta'lim
вазирлиги, Ўзбекистон
Та'лим ва fan xodimlari
kasaba uyushmasi
Markaziy Kengashi.

Бosh муharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Тahrir hay'ati: Jumanazar BEK-
NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV,
Xurshid DO'STMUHAMEDOV,
Bahodir JOVLIYEV (bosh muharrirning
birinchi o'rinbosari), Akmal ISLOMOV
(mas'ul kotib), Mahmuda MURZAYEVA,
Elshod NABIYEV, Husan NISHONOV
(bosh muharrir o'rinbosari), Nurlan
USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari,
"Учитель Узбекистана"), Aleksey
CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учитель Уз-
бекистана"), Sa'dulla HAKIMOV

Gazeta
Ўзбекистон Matbuot
va axborot agentligida
№ 0067 raqam bilan
ro'yxatga olingan.

ИНДЕКС: 149, 150. G-622.
Тiraji 27800.
Hajmi 4 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3.

Navbatchi muharrir:
Rayhona XO'JAYEVA.
Navbatchi:
Sanjar RUSTAMOV.

«Ma'rifat»dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga oshirilishi shart. Tahririyatga yuborilgan
materiallar muallifga qaytarilmaydi.

belgisi ostida reklama materiallari beriladi.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

E-mail: info@marifat.uz

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib — 233-99-15, umumiy o'rta
va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-53-16, fan,
oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi
— 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti
yangiliklari bo'limi — 236-54-26, ma'naviyat va maktabdan
tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-54-23, siyosat,
xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 236-55-58,
reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.

«Sharq» nashriyot-matbaa
aksionerlik kompaniyasi
bosmaxonasi.

Korxonaning manzili: «Buyuk Turon»
ko'chasi, 41-uy

Bosishga topshirish
vaqti — 21.00.
Topshirildi — 00.50
ЎЗА якуни — 01.00